

Portefeuille-
houder Van Lammeren

Advies De
Raad Commissie
Bedrijvigheid

College-
behandeling Hamerstuk

Datum
behandeling
college 9 juli 2024

Onderwerp Deelomgevingsprogramma Dierenwelzijn

Samenvatting:

Aanleiding

In het Coalitieakkoord is de ambitie opgenomen om een dierenwelzijnsnota te ontwikkelen voor de Gemeente Amersfoort. Bijgevoegd is de ontwerpnota die invulling geeft aan deze ambitie. Deze nota is een deelomgevingsprogramma onder het omgevingswetprogramma *Gezonde en Veilige Leefomgeving voor mens en dier*.

Participatietraject

In juni 2023 heeft er een participatie-avond plaatsgevonden in het Groene Huis waar dieren(welzijns)organisaties en bewoners bijeen kwamen om dierenwelzijnsplannen voor Amersfoort te bespreken. Ook is er in de aanloop naar dit nieuwe beleidsstuk intensief contact geweest met dieren(welzijns)partners in de stad, zoals de Dierenbescherming, het Dierenbeschermingscentrum Amersfoort en de Hengelsportvereniging Amersfoort. Bij de ontwikkeling van specifieke onderdelen van het beleid, zoals het toetsingskader voor evenementen met dieren, vindt regelmatig overleg plaats met de betrokken organisaties. Het deelomgevingsprogramma heeft ter inzage gelegen van maandag 18 maart 2024 tot en met zondag 28 april 2024. Er zijn vier reacties binnengekomen, die zijn beantwoord in de zienswijzennota.

Het college besluit:

1. Het deelomgevingsprogramma dierenwelzijn vast te stellen met daarin opgenomen de wijzigingen uit de zienswijzennota en het aangenomen amendement.

Ontwerp Deelomgevingsprogramma Dierenwelzijn

Juni 2024

Stad met een hart

INHOUD

Voorwoord	3
1. Wat is dierenwelzijn?	4
1.1 Uitgangspunten	4
1.2 Belangen in beeld	5
2. Kaders en leeswijzer	6
2.1 Juridisch kader	6
2.2 Leeswijzer	7
3. Zorg dragen voor huisdieren	9
3.1 Voorlichting en educatie	9
3.2 Ondersteuning bij zorg voor huisdieren	9
3.3 Hondenbelasting	10
3.4 Hondenlosloopgebieden	10
3.5 Bijtprotocol	12
3.6 Uittreedplaatsen	12
4. Zorg dragen voor vrij levende dieren	13
4.1 Gebouwbewonende diersoorten	13
4.2 Educatie over vrij levende dieren en de zorg daarvoor	14
4.3 Ecologische passages en rustgebieden voor dieren	15
4.4 Dierinclusieve inrichting van de stad	16
4.5 De wolf	17
4.6 Zoönosen	18
5. Bedrijfsmatige omgang met dieren in de stad	19
5.1 Kinderboerderijen	19
5.2 Evenementen met dieren	19
5.3 Dierenwelzijn bij Amersfoortse ondernemingen	20
5.4 Voorbeeldfunctie van de gemeente	21
6. Jacht en ervaren overlast	23
6.1 Voorlichting over preventieve overlastmaatregelen	23
6.2 Geen jacht op gemeentegrond	24
6.3 Vissen en andere waterdieren	24
6.4 Ganzen	25
6.5 Bestrijding van dieren	26
6.6 Toekomstuitdagingen	28
7. Dierennoodhulp	29
7.1 Opvang, vervoer en verzorging van dieren	29

7.2 Zorgplicht voor dieren in nood	29
7.3 Veiligheid en dierenwelzijn.....	29
7.4 Veiligheid van dieren bij ruimtelijke ontwikkelingen.....	30
Begrippen en afkortingen	32
Wetten en beleidsstukken	35

VOORWOORD

Voor u ligt het allereerste dierenwelzijnsbeleid van de Gemeente Amersfoort. Als gemeente zijn we op zoek naar een duurzamere manier van samenleven binnen de grenzen van de aarde. Dit nieuwe beleid, waarin we beschrijven hoe we het samenleven met dieren vormgeven, is daarin een onmisbare schakel.

Meestal maken we als gemeente beleid voor mensen. Met ruim 160.000 inwoners is dat al een hele opgave en vanuit het oogpunt van dierenwelzijn is Amersfoort een echte miljoenenstad. Naast de duizenden huisdieren in de stad, wonen er ook ontzettend veel vrij levende dieren, van dassen en vleermuizen tot bijen en torren. We zouden niet eens precies kunnen zeggen hoeveel het er zijn, maar ze tellen allemaal mee.

Bovendien is het belangrijk om ons te realiseren dat we als gemeente een grote verantwoordelijkheid hebben naar onze dierlijke medebewoners. De dieren waarover deze beslissingen worden genomen, kunnen niet voor zichzelf spreken en als mensen moeten wij hun belangen afwegen. In dit stuk staat beschreven hoe we met deze verantwoordelijkheid omgaan.

Voor dit beleid stellen we de intrinsieke waarde van het dier centraal. Het natuurlijke gedrag van het dier is daarbij ons uitgangspunt. Hierin zijn we als gemeente niet uniek; we volgen de uitgangspunten van landelijke wetgeving in de Wet Dieren. Wat dat betekent voor Amersfoort krijgt in dit stuk handen, voeten, poten en vleugels.

Johnas van Lammeren
Wethouder Dierenwelzijn

Afbeelding: Johnas van Lammeren

1. WAT IS DIERENWELZIJN?

Om de stad leefbaar te houden voor de toekomst hebben we groene ambities. Het vergroenen van de stad betekent ook dat deze aantrekkelijker wordt voor dieren. Dat omarmen we, want dieren zijn belangrijk voor de **ecosystemen** in de stad. Tegelijkertijd hebben we bouwambities die impact hebben op de dieren die al in de stad leven. Ook zorgt de groei van het aantal inwoners voor meer huisdieren waar we mee samenleven. Voor al deze ontwikkelingen willen we antwoord kunnen geven op de vraag: hoe willen we samenleven met dieren in de stad? En hoe zorgen we er voor dat Amersfoort voor mensen én dieren een fijne plek is?

Afbeelding: Gewone koekoekshommel, Erik van Beers

Het stellen van deze vragen is het begin van een **dierenwelzijnstransitie**. We bewegen richting een diervriendelijker systeem, zowel binnen als buiten de muren van het stadhuis. De natuurlijke rijkdom van de aarde kan uitgeput raken en daarom zoeken we naar manieren om duurzaam en circulair te leven. We zijn als mensen onderdeel van ecosystemen waar dieren ook een rol in spelen. Die ecosystemen willen we beschermen. Want we kunnen niet leven zonder de bijen, regenwormen, vogels, vissen en alle andere onderdelen van deze kringlopen.

Ook hebben we een steeds sterker bewustzijn van dieren als levende wezens. Dieren zijn wezens met gevoel, die we goed moeten behandelen. Een recent onderzoek van de Raad voor Dierenaangelegenheden laat zien dat 99% van de mensen vindt dat dieren een eigen waarde hebben. Die eigen waarde van het dier is een belangrijk uitgangspunt voor dit dierenwelzijnsbeleid. De Raad voor Dierenaangelegenheden omschrijft **dierenwelzijn** als 'de kwaliteit van leven zoals deze zelf door het dier wordt ervaren' (Raad voor Dierenaangelegenheden, zienswijze *De staat van het dier*, 2019: p.6). Dierenwelzijn betekent dus dat we het perspectief van het individuele dier centraal stellen. Daar kunnen we op verschillende manieren mee omgaan. In dit stuk laten we zien hoe we dat in Amersfoort willen doen.

1.1 UITGANGSPUNTEN

In deze dit deelomgevingsprogramma dierenwelzijn is de **intrinsieke, eigen waarde van dieren** het belangrijkste uitgangspunt. Dit uitgangspunt is in landelijke wetgeving vastgelegd, namelijk in de **Wet Dieren**. Het gemeentelijke beleid sluit hier dus bij aan. In het **Coalitieakkoord 2022-2026** en de **Omgevingsvisie** staat dat we meer rekening willen houden met dieren en ervoor willen zorgen dat Amersfoort ook voor hen een prettige plek is. Dat betekent dat we zorg moeten dragen voor de leefomgeving die we delen met dieren. We brengen in kaart welke belangen dieren hebben en hoe we deze meer voor het voetlicht kunnen brengen. Voor alle onderwerpen in het dierenwelzijnsbeleid maken we deze belangenafwegingen expliciet. En overall binnen de gemeentelijke organisatie gaan we het gesprek aan over dierenwelzijn.

Het beleid rondom dierenwelzijn is, met name binnen gemeentes, heel sterk in ontwikkeling. Ook groeit de wetenschappelijke kennis rondom dieren, hun welzijn en behoeftes. Om recht te doen aan deze snelle ontwikkelingen voegen we nog een belangrijke nieuwe ambitie toe, namelijk dat we de komende jaren als gemeentelijke organisatie blijven doorvragen, doorleren en doorontwikkelen op dit gebied. Daarom vragen we bij dierenkwesties advies aan dierenwelzijnsorganisaties en werken we actief aan kennisdeling met andere gemeentes en organisaties. Samen met alle Amersfoorters en onze dierenwelzijnspartners blijven we stappen zetten richting een diervriendelijker Amersfoort. We beschouwen dit dierenwelzijnsbeleid daarom als het begin, en niet als eindpunt, van deze ontwikkeling.

1.2 BELANGEN IN BEELD

Dieren spreken geen mentaal en daarom kunnen zij niet altijd zelf aangeven wat ze nodig hebben. Vaak zijn de belangen van mensen en dieren met elkaar in harmonie, maar net zoals de belangen van verschillende (groepen) mensen soms botsen, kunnen de belangen van mensen en dieren ook strijdig zijn. Bijvoorbeeld wanneer er veel eikenprocessierupsen in bomen op een schoolplein zitten en kinderen huidirritaties oplopen van de rupsenhaartjes. Of wanneer een bewoner haar spouwmuur wil isoleren waar vlermuizen in wonen. Om te zorgen dat de belangen van dieren worden meegewogen in besluiten, moet het duidelijk zijn welke belangen er spelen.

Een belang kan heel groot zijn, zoals het belang om te blijven leven en niet te hoeven vrezen voor je leven. Het kan ook kleiner zijn, zoals het belang om prettig je favoriete sport te kunnen beoefenen. Niet elk belang weegt dus even zwaar. Als je een keuze moet maken tussen in leven blijven of een sport beoefenen, kies je waarschijnlijk voor het eerste.

Twee dingen zijn belangrijk bij het maken van een goede belangenafweging: welke belangen zijn er en hoe worden deze belangen ten opzichte van elkaar gewogen. Voor dierenwelzijn hebben we hiervoor een afwegingskader ontwikkeld. We maken een onderscheid tussen drie soorten belangen:

1. Basale belangen, zoals het belang om te leven
2. Serieuze belangen, zoals het belang om voort te planten
3. Triviale belangen, zoals het belang om genot mee te maken

In de afweging die we als gemeente maken wegen basale belangen in principe zwaarder dan serieuze belangen, en wegen serieuze belangen zwaarder dan triviale belangen. Dat geldt voor alle belangen, dus zowel die van mensen als van dieren. Het is mogelijk om hiervan af te wijken, maar dan is het belangrijk om goed te onderbouwen waarom we dat doen. In dit beleidskader wordt dat ook een aantal keer gedaan, bijvoorbeeld bij de bestrijding van de eikenprocessierups. Daarbij geven we het gezondheidsbelang van de mens voorrang op het belang om te leven van de rups. In alle gevallen moeten de wettelijke kaders in acht worden genomen, wat betekent dat er bij dieren bijvoorbeeld geen angst, pijn of verwondingen en beperkingen van hun natuurlijke gedrag mag worden veroorzaakt voor zover dat redelijkerwijs mogelijk is.

Het afwegingskader is een hulpmiddel om een discussie over de belangen van mensen én dieren mogelijk te maken. Als we een overzicht maken van de verschillende belangen en hun 'gewicht' heeft dat meerdere voordelen. Het is dan voor alle betrokkenen duidelijk waar rekening mee moet worden gehouden. Bovendien laat het zien waar we nog informatie missen. Ook kan voortschrijdend wetenschappelijk inzicht er in worden opgenomen. Het biedt houvast om afwegingen steeds op dezelfde basis te maken. En een keuze om het ene belang voorrang te geven op het andere wordt dan onderbouwd met duidelijke argumenten. Op deze manier wordt het afwegingskader gebruikt in dit beleidsstuk. Het neemt niet alle discussie over belangenafwegingen weg, maar is juist de aanleiding voor het gesprek.

2. KADERS EN LEESWIJZER

Bij alle afdelingen van de gemeente hebben we te maken met onze dierlijke medebewoners. In dit beleidsstuk leggen we uit hoe we daar nu mee omgaan en wat onze ambities zijn om deze processen diervriendelijker in te richten. In het juridische kader hieronder worden de regels en wetten besproken die hiervoor van belang zijn. Daarin wordt aandacht besteed aan onze rol als gemeente en de rollen van andere overheden en handhavende instanties. In de leeswijzer wordt beschreven welke dieren er in dit beleidsstuk aan bod komen en hoe we met hen rekening houden.

Het juridische kader is ook belangrijk om precies te weten waar onze plichten en bevoegdheden liggen als gemeente. In dit beleidsstuk gaat het over alles waar we als gemeente het welzijn van de Amersfoortse dieren kunnen bevorderen. Soms gaat het dus over onderwerpen waar we misschien geen wettelijke verplichtingen hebben, maar wel invloed kunnen uitoefenen. Thema's die wel raken aan de belangen van dieren, maar waar we geen invloed op hebben als gemeente, maken geen onderdeel uit van dit stuk. Het gaat dan bijvoorbeeld om de handhaving op de **Wet Dieren** (dat doet de politie) of het welzijn van dieren in de veehouderij (dat doet de **Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit**). Soms kunnen we op een klein onderdeel daarvan wel invloed uitoefenen, bijvoorbeeld als hulpverleners die bij mensen thuis komen dieren mishandeling vroegtijdig kunnen signaleren. Of door het stimuleren van schuilstallen voor landbouw(huis)dieren.

Dit dierenwelzijnsbeleid wordt na 2026 herijkt. Tegelijkertijd is het belangrijk om ook tussentijds te kunnen evalueren of er nog onderwerpen ontbreken, nieuwe ontwikkelingen zich voordoen, etc. Het gaat namelijk om nieuw beleid voor de Gemeente Amersfoort. Daarom wordt er jaarlijks een stand van zaken ten aanzien van dierenwelzijn besproken aan de hand van de uitvoeringsagenda bij dit stuk. Er wordt dan een update gegeven over de ontwikkelingen, voortgang en bereikte resultaten op het gebied van dierenwelzijn in Amersfoort.

2.1 JURIDISCH KADER

Over het algemeen wordt er in dierenwelzijnsbeleid een onderscheid gemaakt tussen **huisdieren, vrij levende dieren en landbouw(huis)dieren**. Voor alle drie deze categorieën dieren zijn verschillende instanties en overheden aan zet.

De belangrijkste landelijke wetten met betrekking tot dieren(welzijn) zijn de **Wet Dieren** en het **Besluit Houders van Dieren**. De **Wet Natuurbescherming** is per 1 januari 2024 opgenomen in de **Omgevingswet**. Daarnaast is er wet-en regelgeving zoals de **Regeling Houders van Dieren**, het **Besluit Diergeneeskundigen** en de **Visserijwet 1963**, die ingaan op specifieke onderdelen of diersoorten. Ook bepaalt per 1 juli 2024 de huis- en hobbydierenlijst welke dieren er wel en welke dieren er niet als huis-/hobbydier mogen worden gehouden. Deze lijst is opgenomen in het Besluit Houders van Dieren.

Handhaving van de meeste regels rondom dierenwelzijn is een bevoegdheid van de politie (taakaccent dierenwelzijn) of de **Landelijke Inspectiedienst Dierenwelzijn (LID)**. De controle van dierenwelzijnsregels bij bedrijfsmatig gehouden dieren ligt bij de **Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA)**. Dat gaat bijvoorbeeld over houders van landbouw(huis)dieren, maar ook over fokkers van huisdieren en kinderboerderijen. De controle op flora-en faunawetgeving wordt uitgevoerd door de **Regionale Uitvoeringsdienst Utrecht (RUD Utrecht)** in opdracht van de Provincie Utrecht. Dit heeft met name betrekking op dieren die in het wild leven. De gemeentelijke handhavingdiensten hebben wel een belangrijke signalerende functie en komen in de praktijk soms in aanraking met dierenwelzijnsproblematiek of dieren die uit huis geplaatst moeten worden. Dan gaat het vooral over huisdieren.

In landelijke wetgeving is bepaald dat iedereen (en dus ook gemeentes) een **zorgplicht** heeft voor in het wild levende dieren en hun leefomgeving. Dat betekent dat handelingen die schadelijk zijn voor dieren of hun

leefomgeving niet zijn toegestaan. In de Wet Dieren is opgenomen dat inbreuk op de integriteit of het welzijn van dieren, verder dan redelijkerwijs noodzakelijk, wordt voorkomen en dat de zorg die de dieren redelijkerwijs behoeven is verzekerd.

Dit betekent dat dieren zijn gevrijwaard van:

- a. dorst, honger en onjuiste voeding;
- b. fysiek en fysiologisch ongerief;
- c. pijn, verwonding en ziektes;
- d. angst en chronische stress;
- e. beperking van hun natuurlijk gedrag;

voor zover dat redelijkerwijs kan worden verlangd.

Bij besluiten over activiteiten waarbij dieren betrokken zijn moet de gemeente hieraan toetsen.

Voor dieren met een (vermoedelijke) eigenaar heeft de gemeente ook specifieke verantwoordelijkheden met betrekking tot opvang en verzorging. Als een zwerfdier met een (vermoedelijke) eigenaar wordt gevonden heeft een gemeente een zorg- en opvangplicht van minimaal 14 dagen. Als een gemeente op basis van de Algemene Wet Bestuursrecht bestuursdwang toepast voor het ontruimen van een huis (bijvoorbeeld bij arrestatie of gedwongen opname) moet er minimaal 13 weken voor eventueel aanwezige dieren worden gezorgd.

Als gemeente hebben we, naast een zakelijke overeenkomst voor dierenhulp met het **Dierenbeschermingscentrum Amersfoort (DBCA)**, ook subsidierelaties met instellingen, organisaties of organisatoren waar dieren bij betrokken zijn. We verlenen vergunningen voor bijvoorbeeld evenementen waar dieren een rol in kunnen spelen. Hoewel al deze activiteiten uiteraard plaats moeten vinden binnen de kaders van bovengenoemde dierenwelzijnswetgeving, kunnen we als gemeente ook aanvullende eisen stellen aan de omgang met dieren of het gebruik van dieren. In het bijzonder bij subsidieverlening is de vraag wat voor omgang met dieren we (financieel) willen stimuleren als gemeente relevant. Dit komt aan bod in hoofdstuk 5.

2.2 LEESWIJZER

Het onderscheid tussen huisdieren, vrij levende dieren en landbouw(huis)dieren komt ook terug in dit deelomgevingsprogramma dierenwelzijn. Omdat dit stuk heel breed is opgezet, zijn de hoofdstukken ingedeeld in soorten activiteiten waarbij dieren zijn betrokken. Soms komen in één hoofdstuk daardoor alle drie de categorieën dieren aan bod. Dat is bijvoorbeeld het geval bij het hoofdstuk over bedrijfsmatige omgang met dieren.

Hoofdstuk 3 gaat over de zorg voor huisdieren. Daarin worden de belangen van huisdieren en de voorzieningen voor huisdieren in de stad besproken. Ook wordt er aandacht besteed aan het voorkomen van dierenleed bij huisdieren (en mensen) en wat we doen als het mis gaat. Hoofdstuk 4 gaat over de zorg voor vrij levende dieren. Dit onderwerp wordt heel breed belicht; er is aandacht voor educatie en voorlichting, ecologische knelpunten en een diervriendelijke inrichting van de stad, maar ook voor de omgang met bijvoorbeeld ziektes die kunnen overspringen van dieren op mensen (**zoönosen**).

In hoofdstuk 5 gaat het over bedrijfsmatige omgang met dieren in de stad. Voor een groot deel heeft dit hoofdstuk betrekking op landbouw(huis)dieren, bijvoorbeeld bij kinderboerderijen en veehouderijen. Het gaat ook over gehouden dieren die gebruikt worden in bedrijfsmatige activiteiten, zoals in dierenwinkels en bij evenementen.

Hoofdstuk 6 gaat over jacht en ervaren overlast van dieren. Hierin wordt besproken hoe we als gemeente omgaan met deze thema's. De belangenafwegingen die gemaakt worden bij het al dan niet doden van dieren

komen aan bod. In principe worden overlast gevende dieren in Amersfoort niet gedood en wordt jacht niet toegestaan op grond van de gemeente. In dit hoofdstuk wordt uitgelegd waarom.

Hoofdstuk 7 gaat over dieren in nood en wat we (kunnen) doen om hen te helpen. De veiligheid van dieren bij ruimtelijke ontwikkelingen komt aan bod. Ook gaat dit hoofdstuk over wat we doen voor huisdieren die niet meer thuis kunnen wonen. Bijvoorbeeld omdat mensen niet meer goed voor hen kunnen zorgen, of omdat de dieren daar niet veilig zijn.

Aan het einde van dit beleidsstuk staat een begrippenlijst. Daarin wordt uitgelegd wat we bedoelen met verschillende begrippen en afkortingen die belangrijk zijn in dit stuk. De eerste keer dat een term uit de begrippenlijst voorkomt in de tekst is deze **vetgedrukt in groen**. Wetten of beleidsstukken waar naar wordt verwezen staan **vetgedrukt in blauw**. Hiervan is achteraan een overzicht opgenomen.

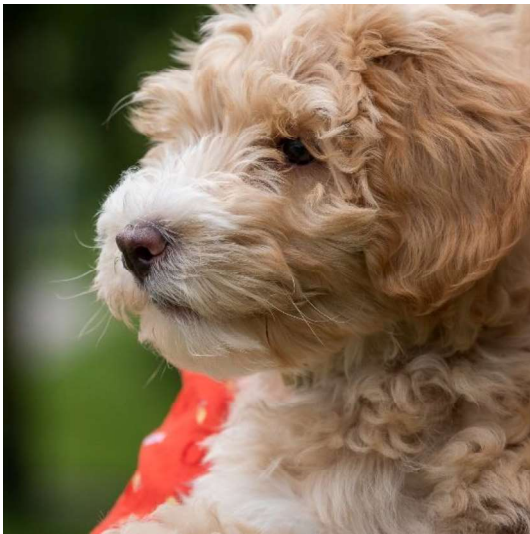
Bij dit beleidsstuk hoort ook een uitvoeringsagenda. De uitvoeringsagenda beschrijft de acties die voortkomen uit de verschillende hoofdstukken. Sommige actiepunten vragen om een nadere uitwerking. Die punten zijn opgenomen als project in de uitvoeringsagenda. Daarin staat ook beschreven wat de planning is voor die projecten. Jaarlijks wordt er een update gegeven over de staat van de uitvoeringsagenda.

3. ZORG DRAGEN VOOR HUISDIEREN

Huisdieren zijn afhankelijk van de zorg van de mensen waar ze bij wonen. Daarom is het belangrijk dat de mensen die zorg dragen voor een dier weten wat hiervoor nodig is. Een dier kan niet altijd zelf aangeven wat het nodig heeft, want het spreekt geen mensentaal. De zorg voor een dier is dus een grote verantwoordelijkheid.

Zoals beschreven in 2.1 heeft de gemeente ook wettelijke taken op het gebied van opvang en verzorging van gevonden zwerfdieren met een vermoedelijke eigenaar. Deze zijn ruimhartig geregeld in een contract met de Dierenbescherming.

3.1 VOORLICHTING EN EDUCATIE

Afbeelding: hond, Simon Lamme

De Gemeente Amersfoort vindt goede voorlichting en educatie over huisdieren van groot belang. Daarom gaan we verwijzen naar informatie van dierenwelzijnsorganisaties over de juiste zorg voor huisdieren. Er zijn verschillende organisaties die daarover informeren, zoals het **Landelijk InformatieCentrum Gezelschapsdieren** (LICG) en de Dierenbescherming. In speciale omstandigheden, zoals bijvoorbeeld bij een hittegolf, worden Amersfoorters proactief geïnformeerd over wat zij kunnen doen om goed te zorgen voor huisdieren. Dit doen we door te verwijzen naar platforms zoals het LICG, die hiervoor uitgebreide informatie beschikbaar stellen.

Diervriendelijke educatie en bewustwording zijn ook belangrijke onderdelen van de dierenwelzijnstransitie. In het contract met de Dierenbescherming is geregeld dat het

Dierenbeschermingscentrum Amersfoort (DBCA) hier actief

een rol in speelt voor de gemeente. Zij besteden aandacht aan preventie, goede voorlichting, dier-sociaal werk en chipcampagnes om te voorkomen dat dieren gaan zwerven en in de opvang terechtkomen. Het DBCA geeft via haar eigen kanalen voorlichting over verantwoord huisdierbezit en is bereikbaar voor vragen van inwoners. Via het DBCA en het **Centrum voor Natuur en Milieu Educatie** (CNME) worden er lessen aangeboden van de Dierenbescherming aan scholen. Ook in het Groene Huis wordt er aandacht besteed aan verschillende aspecten van mens-dierrelaties in tentoonstellingen en educatieve programma's.

3.2 ONDERSTEUNING BIJ ZORG VOOR HUISDIEREN

Geldproblemen kunnen een reden zijn voor mensen om medische zorg te mijden, ook als het gaat om huisdieren. De Gemeente Amersfoort vindt het belangrijk dat huisdieren die wonen bij mensen met een minimuminkomen de medische zorg krijgen die ze nodig hebben. Daarom is er vanaf 1 januari 2023 een regeling bijdrage in dierenartskosten voor huishoudens met een inkomen op bijstandsniveau.

Er gelden regels welke huishoudens voor deze regeling in aanmerking komen en onder welke voorwaarden zij hiervan gebruik mogen maken. Een van de voorwaarden is bijvoorbeeld dat huisdieren zijn (of worden) gechipt. Om te zorgen dat de mensen die hiervoor in aanmerking komen op de hoogte zijn van de voorziening wordt er samengewerkt met de Voedselbank en Stichting Dierenvoedselbank Amersfoort. De Dierenvoedselbank helpt mensen die leven op of onder het bestaansminimum met dierenvoedselpakketten.

De Dierenbescherming is in Amersfoort actief met het programma Dierenbuddy. Via dit project worden ouderen en chronisch zieken ondersteund bij de zorg voor hun huisdier(en) door vrijwillige dierenbuddy's. Zij ondersteunen bijvoorbeeld bij het schoonmaken van dierenverblijven, het uitlaten van de dieren en andere vormen van dierverzorging. Deze teams van vrijwilligers worden aangestuurd vanuit de Dierenbescherming.

3.3 HONDENBELASTING

In Amersfoort wonen bijna 8000 honden. De mensen die zorg dragen voor de honden betalen jaarlijks hondenbelasting. Mensen zijn zelf verantwoordelijk voor het aanmelden van hun hond, maar er worden ook controles uitgevoerd. Teams gaan dan langs de deuren om mensen te vragen hun hond te registreren.

De controleurs komen daardoor bij veel mensen thuis en zien veel honden in de stad. Ze hebben zo ook een belangrijke signalerende functie. Vanaf 2023 geven we daarom de **signalenkaart** van de Dierenbescherming mee aan onze controleurs en vragen we hen te letten op tekenen van mogelijk dierenleed. De controleurs weten met welke instanties ze contact op moeten nemen als ze verontrustende signalen krijgen. Omdat dieren mishandeling vaak een link heeft met huiselijk geweld is dit belangrijk voor de veiligheid van zowel dier als mens.

3.4 HONDENLOSLOOPGEBIEDEN

Mensen die zorg dragen voor honden maken dagelijkse wandelingen met de dieren. Die wandelingen zijn heel belangrijk voor de gezondheid van dier en mens, maar hebben daarbij ook vaak een sociale functie in de buurt. Honden en mensen die veel wandelen zijn meestal betrokken bij hun buurt en kennen deze heel goed. Zij dragen bij aan de sociale veiligheid op straat en weten wat er speelt in de wijk. Ook hondenlosloopgebieden hebben zowel voor dier als mens een belangrijke sociale functie. Op deze plekken komen honden met elkaar in contact en kunnen ze samen spelen. Dat bevordert het sociale leven van de honden én van de mensen in de buurt. Bovendien is het inrichten van grijze gebieden als hondenlosloopgebieden een transitie naar een groene inrichting die bijdraagt aan de **klimaatadaptieve** ambities van de stad.

Als gemeente zetten we in op voldoende voorzieningen voor honden in de wijken. We gaan kijken of er meer hondenlosloopgebieden en hondenspeelplekken kunnen worden ingericht om, ook als de stad en het aantal honden groeit, te zorgen dat dieren en mensen daar goed terecht kunnen. Hierbij maken we gebruik van de kennis die er al is op gebied van zonering van groengebieden, zoals in Elisabeth Groen. In kwetsbare gebieden, bijvoorbeeld natuurgebieden, zijn honden soms niet welkom, of alleen op specifieke plekken. In zulke gebieden kan de aanwezigheid van honden de natuur (ernstig) verstoren. Het gaat dan bijvoorbeeld om vogels die op de grond broeden of reeën die opgeschrikt worden door (loslopende) honden. Ook wordt een gebied waar honden los mogen lopen intensief gebruikt, wat gevolgen heeft voor de planten en dieren in het gebied. Ook in andere groene gebieden, zoals parken, zorgen loslopende honden soms voor toenemende druk op deze plekken. Als gemeente communiceren wij actief over de plekken waar honden wel en niet mogen komen.

In heel Amersfoort geldt een aanlijn- en opruimplicht, behalve in hondenlosloopgebieden. Daar geldt geen aanlijnplicht en meestal ook geen opruimplicht, afhankelijk van het gebied. Om te stimuleren dat mensen die honden uitlaten poep opruimen is er in 2022 een campagne geweest met foto's op alle afvalbakken. Daarmee is gecommuniceerd dat hondenpoep in alle bakken mag worden weggegooid en niet alleen in de speciale hondenpoepbakken. Bij de speciale hondenpoepbakken zijn ook opruimzakjes beschikbaar. Ook de komende jaren zetten we in op het stimuleren van het opruimen van hondenpoep door middel van communicatie en gedragsverandering/positieve gedragsinterventies in samenwerking met het Gedragsteam.

Op sommige plekken in de stad zijn honden niet, of alleen aangeliënd, welkom. Dat zijn bijvoorbeeld winkelgebieden, maar ook ecologisch kwetsbare gebieden waar vogels broeden op de grond of waar sommige dieren opgeschrikt kunnen worden door honden. Op die plekken beschermen we samen de belangen van

kwetsbare soorten door deze ongestoord te laten broeden en leven. Er staan borden die mensen informeren over de beperkingen voor het gebied. Daar staat natuurlijk tegenover dat er genoeg plekken in de buurt zijn waar honden wel fijn (los) mogen lopen en spelen.

De belangen die in beeld zijn bij dit thema zijn de volgende:

Belanghebbende	Basaal belang	Serius Belang	Triviaal Belang
Hond	-	<p>Belang om sociaal, soorteigen gedrag te kunnen vertonen (bijv. andere honden te kunnen ontmoeten/socialisering)</p> <p>Belang om te kunnen bewegen en behoefte te kunnen doen</p> <p>Belang van gezonde, biodiverse leefomgeving</p>	<p>Belang om plezier te ervaren door los te kunnen rennen en spelen</p>
Mens	-	<p>Belang van sociale veiligheid</p> <p>Belang van een leefbare buurt</p> <p>Belang van gezonde, biodiverse leefomgeving</p>	<p>Belang om plezier te beleven aan het uitlaten van de hond</p> <p>Belang om binnen loopafstand van een hondenuitlaatgebied te wonen</p> <p>Belang om geen hinder/overlast te ervaren door hondenpoep of loslopende honden</p>
Overige dieren	<p>Belang van reeën, hazen, konijnen en vogels die ernstig verstoord kunnen raken door loslopende honden en daardoor verlamd kunnen raken/kunnen overlijden</p>	<p>Belang van vogels die broeden om zich te kunnen voortplanten</p> <p>Belang van dieren zoals reeën en hazen om zich onbedreigd te kunnen bewegen in hun leefgebied</p> <p>Belang van gezonde, biodiverse leefomgeving</p>	-

3.5 BIJTPROTOCOL

Er zijn in Amersfoort af en toe bijtincidenten met honden. Het gaat dan meestal om honden die niet-sociaal gedrag vertonen tegenover andere honden. Als dit een gevaar kan opleveren voor mens of dier wordt er een muilkorfgebod en/of aanlijngebod opgelegd. In samenwerking met de afdelingen Veiligheid en Handhaving en politie wordt er een bijtprotocol opgesteld.

In het bijtprotocol wordt niet alleen aandacht besteed aan het handelen bij een incident, maar ook aan preventieve maatregelen om incidenten te voorkomen. Dat kan bijvoorbeeld door het volgen van puppycursussen en hondentrainingen te stimuleren. Of door de mensen die verantwoordelijk zijn voor de hond te helpen bij de zorg voor hun huisdier. Voor honden is het bovendien belangrijk dat zij in contact komen met soortgenoten, bijvoorbeeld op hondenspeelplekken en in losloopgebieden. Als gemeente dragen wij zo bij aan een fijne omgeving voor honden om veilig en sociaal op te groeien.

3.6 UITTREDPLAATSEN

Voor katten is het niet nodig om openbare voorzieningen aan te leggen zoals speelveldjes. Op verschillende plekken in de stad zijn er wel kattentouwen aangelegd om de openbare ruimte veiliger te maken. Als katten in het water vallen, kunnen zij via een kattentouw vaak zelfstandig weer in veiligheid komen. Op dit moment ondersteunt de gemeente het ophangen van kattentouwen langs de kades op bewonersinitiatief bij de kademuren in Vathorst (De Laak). We gaan in kaart brengen waar zulke touwen nog missen en deze aanbrengen waar nodig.

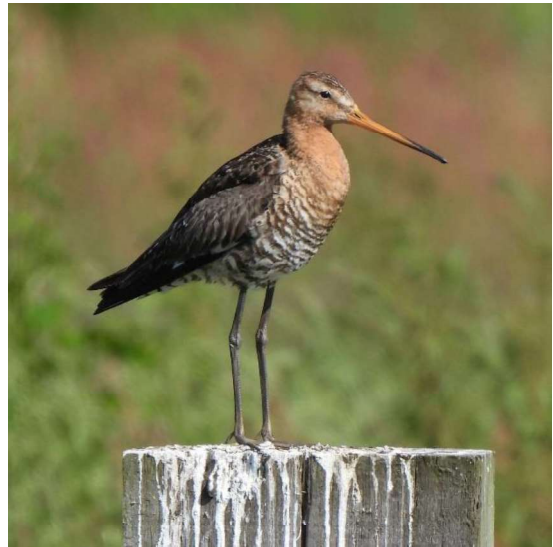
Hoewel kattentouwen een goed middel kunnen zijn om bijvoorbeeld bij steile grachtenwanden nodige ontsnappingsmogelijkheden te bieden voor dieren, zijn natuurvriendelijke oplossingen die voor alle dieren geschikt zijn verkiesbaar. Het gaat dan bijvoorbeeld om natuurvriendelijke oevers of drijvende eilanden in de grachten die ook toegankelijk zijn voor ook watervogels en kleine dieren. We gaan mogelijke knelpunten voor dieren in kaart brengen samen met onze partners in de stad, zoals de Dierenambulance en de verschillende dierenwerkgroepen. Op basis daarvan maken we een actieplan om de situatie te verbeteren.

4. ZORG DRAGEN VOOR VRIJ LEVENDE DIEREN

In Amersfoort wonen niet alleen dieren bij mensen in huis. Er zijn ook dieren die 'in het wild' leven. In een stad is de vraag alleen hoe wild deze dieren precies zijn. Ze leven vaak in nauw contact met mensen en soms zelfs (ongemerkt) bij hen in huis. Denk bijvoorbeeld aan de gierzwaluwen die nestjes maken onder de dakpannen van huizen. Maar ook egels en mussen in de tuin, die gebruik maken van schuilmogelijkheden die door de mens worden gecreëerd of weggehaald.

Bij wilde dieren denken we vaak aan dieren die er over het algemeen belang bij hebben dat we ze met rust laten. Dat zijn dieren die in principe geen contact met mensen opzoeken en geen afhankelijkheid van mensen hebben. Bij de dieren die in de stad leven is dat anders. Zij leven dicht bij mensen en worden daarom in hun leefgebied en voedselvoorziening direct geraakt door onze beslissingen.

Ons contact met hen is anders dan met huisdieren, die volledig afhankelijk zijn van mensen. Maar het is ook anders dan met wilde dieren, die volledig onafhankelijk van mensen hun leven leiden. We noemen deze dieren daarom 'vrij levend,' in plaats van 'wild.'

Afbeelding: Grutto, Erik van Beers

Vrij levende dieren in of rond de stad worden snel in hun leefomgeving beïnvloed door menselijke beslissingen. Er zijn bijvoorbeeld allerlei dieren die zich nestelen in of bij menselijke bouwwerken, zoals de gierzwaluw en de vleermuis. Als wij deze bouwwerken slopen, verbouwen, isoleren, enzovoort, heeft dat dus ook gevolgen voor de huizen van de **gebouwbewonende dieren**. Deze dieren hebben een intrinsieke waarde en zijn belangrijk voor de ecosystemen in en rond de stad.

De Omgevingswet, waarin de Wet Natuurbescherming per 1 januari 2024 is opgenomen, biedt het belangrijkste wettelijke kader voor de bescherming van in het wild levende dieren. In de wet zijn richtlijnen voor de bescherming van specifieke soorten opgenomen. Ook is in de wet een zorgplicht opgenomen. Hiermee worden alle in het wild levende dieren beschermd. Deze zorgplicht houdt in dat een ieder (dus ook de gemeente) die weet of kan vermoeden dat door zijn handelen nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt aan Natura2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en in het wild levende dieren en planten in hun directe leefomgeving:

1. dergelijke handelingen achterwege laat;
2. indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of;
3. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.

4.1 GEBOUWBEWONENDE DIERSOORTEN

Wanneer er gebouwd en verbouwd wordt in de openbare ruimte gelden de regels van de Omgevingswet ten aanzien van flora en fauna. De **Regionale Uitvoeringsdienst Utrecht** (RUD Utrecht) voert hierop controles en handhaving uit. Als gemeente hebben we een **Soortenmanagementplan** (SMP) waar initiatiefnemers in specifieke gebieden gebruik van kunnen maken wanneer zij bijvoorbeeld een pand gaan isoleren. Door het isoleren van gebouwen kunnen verblijfplaatsen van **gebouwbewonende dieren**, zoals vleermuizen en gierzwaluwen, verdwijnen. Wanneer initiatiefnemers zich houden aan de voorwaarden die genoemd worden in het SMP, mogen zij gebruik maken van de ontheffing van de gemeente. Daardoor zorgen we ervoor dat er

genoeg ruimte voor dieren in de stad blijft, onder andere door het gebruik van nestkasten voor gebouwbewonende diersoorten te eisen. Bij isolatiebedrijven en aannemers gaan we het SMP actief onder de aandacht brengen, om te zorgen dat bouwwerkzaamheden diervriendelijk plaatsvinden.

4.2 EDUCATIE OVER VRIJ LEVENDE DIEREN EN DE ZORG DAARVOOR

Afbeelding: ringslang, Erik van Beers

Iedereen in de stad heeft een zorgplicht ten aanzien van vrij levende dieren. Dat betekent dat we geen schade mogen toebrengen aan dieren of hun leefomgeving, maar ook dat we dieren in nood moeten helpen. De Dierenambulance vervult daarin een belangrijke taak voor de stad. Zij verlenen medische hulp aan dieren die dit nodig hebben. De Dierenambulance handelt op basis van meldingen uit de stad.

Maar wanneer heeft een vrij levend dier hulp nodig? Dat is best een ingewikkelde vraag. Soms is het voor het dier namelijk beter om het met rust te laten. De Dierenambulance geeft hierover advies. Ook als

gemeente kunnen we mensen informeren wat te doen als een dier mogelijk hulp nodig heeft. Bij specifieke thema's die spelen in de stad, zoals wanneer jonge vogels die het nest verlaten, zullen we adviezen van dierenwelzijnsorganisaties hierover aan bewoners ondersteunen.

Bewustzijn van onze niet-menselijke medebewoners en hun leefgebieden in de stad is belangrijk om goed om te gaan met onze verantwoordelijkheid richting deze dieren. Daarom willen we als gemeente bewustzijn creëren over de verschillende soorten vrij levende dieren die er zijn in de stad. We doen onderzoeken om inzicht te krijgen in de soorten dieren die voorkomen in Amersfoort en gaan die inzichten delen met de stad. Ook vragen we actief aandacht voor de leefomgevingen van dieren en creëren we bewustwording over onze menselijke invloed op deze leefomgevingen. Dat gaan we bijvoorbeeld doen door in gesprek te gaan met bouwbedrijven over de mogelijke aanwezigheid van gebouwbewonende diersoorten, door in de Groene Pagina's te schrijven over de verschillende dieren die voorkomen in de stad en lezingen en programma's op het Groene Huis te blijven organiseren.

In de programma's en lessen die het CNME aanbiedt aan de scholen staan omgang met de natuur en een respectvolle omgang met dieren centraal. Het van dichtbij kunnen bekijken van vrij levende dieren als onderdeel van effectieve natuureducatie, bijvoorbeeld door ze tijdelijk te vangen of te houden in gevangenschap, staat daarbij op gespannen voet met het belang van deze individuele dieren.

De belangen die in beeld zijn bij dit thema zijn de volgende:

Belanghebbende	Basaal Belang	Serius Belang	Triviaal Belang
Dier	Belang om te leven Belang om geen lichamelijke schade te ondervinden	Belang van een gezonde leefomgeving Belang om natuurlijk, soorteigen gedrag te kunnen vertonen	-
Mens	-	Belang van een gezonde leefomgeving (waar goede natuur- en milieu educatie aan kan bijdragen)	Belang van goede natuur- en milieu educatie

4.3 ECOLOGISCHE PASSAGES EN RUSTGEBIEDEN VOOR DIEREN

Voor veel dieren in Amersfoort vormt de stad een habitat. Gebouwbewonende diersoorten zoals de gierzwaluw en de vleermuis beschouwen de gebouwen van een stad als rotsachtige omgeving, waar zij hun nesten bouwen. Andere dieren vinden een leefgebied in de groene gebieden en parken. Om te voorkomen dat onze menselijke inrichting van de stad voor problemen zorgt bij dieren, moeten we hun belangen daarin goed meewegen. Dieren kunnen namelijk geen poot of vleugel opsteken wanneer er een weg wordt aangelegd die hun fourageergebied doorkruist en waar zij moeilijk kunnen oversteken.

Een ecologische verbindingzone hoeft niet altijd een aaneengesloten natuurgebied te zijn. Soms kunnen we met kleinere ingrepen al specifieke dieren helpen. Een beschutte bomenrij met aangepaste verlichting kan bijvoorbeeld een vliegroute vormen voor vleermuizen. En ook bijen en insecten kunnen zich via bloemrijke bermen en bijenhotels door de stad verplaatsen. We willen zo veel mogelijk kansen benutten om dieren de ruimte te geven, zowel op grote als kleine schaal. Daarom hebben we oog voor de belangen van alle dieren, van reeën en dassen tot insecten.

Vanuit de ambitie dat we de biodiversiteit in Amersfoort willen versterken én vanuit de individuele belangen van dieren, is het belangrijk kennis over onze dierlijke mede-inwoners toegankelijk te maken. Daarmee wordt het perspectief van de dieren meegenomen en worden eventuele knelpunten snel geïdentificeerd. Zo kunnen beheerders, uitvoerders en planvormers ook in de praktijk goed rekening houden met de belangen van dieren. We voeren daarom een doelsoortenonderzoek uit, waarin 33 kenmerkende soorten worden geïdentificeerd voor de stad. Ook andere gemeentes doen dat voor een aantal diersoorten. Door de samenwerking aan te gaan met andere gemeentes kunnen we ook van elkaar leren. Voor deze 33 doelsoorten worden overzichtelijke factsheets gemaakt waarin wordt beschreven op welke manier de stad voor hen een leefomgeving vormt en hoe daarmee rekening gehouden kan worden.

In de uitvoeringsagenda bij het [Deelomgevingsprogramma Biodiversiteit](#) wordt bovendien het in kaart brengen van ecologische knelpunten meegenomen als project. Ook zijn er verschillende organisaties in de stad met waardevolle kennis over knelpunten voor dieren, zoals dierenwerkgroepen en de Dierenambulance, die regelmatig dieren in de knel helpen. Bij de trek zijn jaarlijks vrijwilligers betrokken bij het veilig overzetten van padden die hulp nodig hebben met het oversteken van wegen en het beklimmen van stoepranden. Ook putten op straat kunnen een gevaar vormen voor padden die zich door de stad bewegen. Deze bronnen van kennis gaan we als gemeente gebruiken om de stad diervriendelijker in te richten. Daarom gaan we in gesprek over de knelpunten die bekend zijn bij deze organisaties en de maatregelen die nodig zijn om deze op te lossen.

Als gemeente hebben we bovendien de ambitie om rustgebieden voor dieren te realiseren. Met de groei van de stad neemt de druk op alle openbare ruimte toe, ook de groene ruimte. Voor dieren zijn plekken met veel rust en stilte en weinig menselijke activiteit vaak erg waardevolle gebieden. We moeten daarom zorgen dat er genoeg van deze gebieden zijn, ook als de stad groeit. In het [omgevingsprogramma Groen-Blauw 2040](#) en het [Deelomgevingsprogramma Biodiversiteit](#) wordt aandacht besteed aan de waarde van rust- en stiltegebieden voor dieren. Bovendien wordt in het [Deelomgevingsprogramma Geluid, lucht en externe veiligheid](#) het effect van geluid op dieren meegenomen als aandachtspunt. Daarbij is het voorkomen van geluidshinder bij mens én dier het uitgangspunt.

4.4 DIERINCLUSIEVE INRICHTING VAN DE STAD

Voor zowel mensen als dieren is een gezonde leefomgeving met genoeg groen belangrijk. De behoeften van mensen en dieren als het gaat om deze thema's overlappen dus voor een groot deel. Maar dat is niet altijd het geval. Wanneer het donker wordt hebben mensen bijvoorbeeld behoefte aan verlichting in de stad, onder andere vanwege de sociale veiligheid op straat. Voor nachtdieren zoals vleermuizen biedt het donker juist veiligheid en bescherming. Zij navigeren goed zonder licht en worden in het donker minder makkelijk gespot door roofdieren. Onverlichte aanvliegroutes zijn voor vleermuizen daarom heel belangrijk.

Afbeelding: bruine kikker, Erik van Beers

In het verlichtingsbeleid houden we waar mogelijk rekening met dieren. Led verlichting wordt in de nachtelijke uren gedimd. Ook wordt er onderzoek gedaan naar hoe we de negatieve effecten van openbare verlichting op nachtdieren in Amersfoort nog verder kunnen beperken. Er wordt in het beleid een verschil gemaakt tussen verblijfsgebieden en gebieden buiten de bebouwde kom. In winkelstraten is de verlichting bijvoorbeeld juist afgestemd op het menselijke gebruik van dit gebied. Tegelijkertijd zijn er gebieden binnen de bebouwde kom, zoals parken, waar we een nee-tenzij beleid voeren ten aanzien van verlichting. Dit levert twee verschillende soorten afwegingen op, geïllustreerd door onderstaande afwegingskaders.

De belangen die in beeld zijn bij verlichting buiten de bebouwde kom zijn de volgende:

	Basaal Belang	Serieus Belang	Triviaal Belang
Dier		Belang van een gezonde leefomgeving Belang om veilig te kunnen voortbewegen in overeenstemming met soorteigen behoefte aan donkerte	
Mens		Belang van een gezonde leefomgeving Belang om veilig te kunnen verplaatsen buiten de bebouwde kom	

De belangen die in beeld zijn bij verlichting in verblijfsgebieden zijn de volgende:

	Basaal Belang	Serieus Belang	Triviaal Belang
Dier		Belang van een gezonde leefomgeving Belang om veilig te kunnen voortbewegen in overeenstemming met soorteigen behoefte aan donkerte	

Mens		Belang van een gezonde leefomgeving Belang van een sociaal veilig verblijfsgebied	Belang om plezier te beleven aan sfeerverlichting
-------------	--	--	---

In het eerste geval (buiten de bebouwde kom) stemmen we onze verlichting meer af op de belangen van dieren. Het gaat hier om gebieden waar voor dieren essentieel leefgebied ligt. Buiten de bebouwde kom gaan we er vanuit dat mensen zich veilig moeten kunnen verplaatsen en wordt alleen verlichting geplaatst als dit een toegevoegde waarde heeft op de verkeersveiligheid. In deze gebieden is het uitgangspunt: we verlichten niet, tenzij...

Binnen de bebouwde kom maken we een andere afweging, omdat hier voor mensen een belang speelt dat te maken heeft met sociale veiligheid. In verblijfsgebieden moeten mensen ook veilig kunnen verblijven (denk bijvoorbeeld aan sociale veiligheid bij uitgaansgebieden). Het afwegingskader geeft een andere afweging weer afhankelijk van de context. Tegelijkertijd houden we ook in verblijfsgebieden rekening met de behoeften van dieren waar dat kan, bijvoorbeeld door middel van aanpassingen in de kleurtemperatuur met behoud van een goede kleurweergave. Ook zijn we de mogelijkheden aan het onderzoeken op technische en financiële haalbaarheid om verlichting met behulp van sensoren alleen in te schakelen wanneer de weg gebruikt wordt. Hierbij moet afgewogen worden welke gebieden voor een dergelijk systeem in aanmerking komt. We nemen de ecologische waarde mee in deze afweging.

Initiatiefnemers met bouwplannen moeten zich houden aan de Omgevingswet, waarin de bescherming van vrij levende dieren is vastgelegd. We hebben de ambitie om natuurinclusief te bouwen in de stad. Ook willen we de biodiversiteit versterken en een toename van kenmerkende plant-en diersoorten realiseren. Daarom heeft Amersfoort het **Convenant Duurzame Woningbouw provincie Utrecht** getekend, waarin onder andere afspraken over **natuurinclusief bouwen** zijn opgenomen. Bovendien heeft Amersfoort een **groencompensatiebeleid** en een **Soortenmanagementplan**, wat belangrijke instrumenten zijn om de openbare ruimte diervriendelijk in te richten.

In het algemeen geldt dat dieren genoeg groen van ecologische waarde nodig hebben als leefgebied. Daarbij is ook de groene dooradering van de stad belangrijk en de aaneensluiting van belangrijke groengebieden. Op die manier kunnen dieren zich veilig door de stad en omliggende gebieden bewegen. Groen gericht op recreatie voor mensen is voor dieren vaak minder waardevol leefgebied, omdat zij door menselijke aanwezigheid verstoord kunnen worden. Het is daarom belangrijk per groengebied te kijken naar de invulling ervan en de afweging te maken of menselijke recreatie of ecologische waarde daar centraal staat. In deze groene gebieden, maar ook in de stad meer algemeen, is de beschikbaarheid van voldoende water voor dieren ook een belangrijk aandachtspunt.

4.5 DE WOLF

De komst van de wolf in Nederland, en ook in de provincie Utrecht en de stad Amersfoort, is een veelbesproken onderwerp. Amersfoorters hebben vragen over de mogelijke gevolgen die de komst van de wolf met zich meebrengt. Is het bijvoorbeeld gevaarlijk voor mensen dat het leefgebied van de wolf zich uitbreidt, en wat gebeurt er als de wolf schade veroorzaakt?

De gemeente is zelf niet het bevoegde gezag als het gaat om de wolf. De provincies zijn verantwoordelijk voor het natuurbeleid in relatie tot de komst van de wolf. Er is een **interprovinciaal wolvenplan** opgesteld waarin staat beschreven hoe de provincies hiermee omgaan. Er is een regiegroep Wolf, waarin het Rijk, de Provincies en BIJ12 vertegenwoordigd zijn. De provincie heeft ook draaiboeken opgesteld voor natuurbescherming en -

beheer, schadebestrijding en -afhandeling en protocollen voor als er een wolf wordt gesignaleerd of dood wordt aangetroffen.

Als gemeente willen we Amersfoorters die contact opnemen met vragen of zorgen naar de juiste plekken doorverwijzen. Daarom wordt er gezorgd voor goede en actuele informatieverstrekking bij de contactpunten van de gemeente. Ook is er informatie voorzien over de wolf op de webpagina dierenwelzijn.

4.6 ZOÖNOSEN

Zoönosen zijn ziektes die kunnen overspringen van dieren op mensen. Hoewel het risico op besmetting van de ene op de andere diersoort klein is, is dit niet ondenkbaar. Het is dus belangrijk om zorgvuldig om te gaan met meldingen van besmette dieren, dode (water)vogels of andere dieren en bedrijven waar vogelgriep-gevoelige dieren worden gehouden. COVID-19 en Q-koorts zijn voorbeelden van zulke ziektes.

Ook in Amersfoort krijgen we soms met zoönosen te maken. Op dit moment is de vogelgriep bijvoorbeeld een zoönose die op grote schaal slachtoffers eist onder vogels. Volgens de informatie van het Deskundigenberaad Zoönosen uit april 2023 zijn er sinds oktober 2021 6,6 miljoen dieren geruimd in Nederland vanwege de vogelgriep. Op de aantallen wilde vogels die getroffen zijn is minder goed zicht, maar ook daar is de sterfte onder verschillende soorten hoog of verhoogd. Er is bovendien een forse toename te zien in het aantal positief geteste zoogdieren in de afgelopen 2 jaar.

In Amersfoort zien we ook een toename van zieke of overleden vogels, met name watervogels. Deze dieren moeten volgens de juiste hygiënische richtlijnen en protocollen worden behandeld om verdere besmettingen te voorkomen. Voor de vogelgriep wordt op dit moment een protocol ontwikkeld. Ook is het belangrijk dat Amersfoorters weten waar zij terecht kunnen voor informatie. Daarover wordt duidelijk gecommuniceerd op de gemeentelijke website.

Over het algemeen is de landelijke overheid aan zet voor de coördinatie van maatregelen rondom zoönosen. Als gemeente zijn we op de hoogte van de actuele ontwikkelingen rondom deze ziektes en voldoen we aan de regels en richtlijnen die hiervoor gelden. We verwijzen bewoners met vragen over zoönosen door naar de juiste instanties en informatiepunten.

Afbeelding: grutto, Erik van Beers

5. BEDRIJFSMATIGE ONGANG MET DIEREN IN DE STAD

Afbeelding: gewoon knuppeltje, Erik van Beers

Er zijn in Amersfoort veel bedrijven, instellingen en initiatieven die te maken hebben met dieren. Als gemeente verlenen wij vergunningen en/of subsidies aan sommige van deze bedrijven, instellingen of initiatieven. Aan de wettelijke vereisten van dierenwelzijn moeten zij natuurlijk voldoen, maar we vinden het als gemeente ook belangrijk om te zorgen dat de voortschrijdende inzichten op het gebied van dierenwelzijn worden meegenomen door onze partners in de stad. Daarbij erkennen we onze eigen verantwoordelijkheid als vergunningverlener en subsidieverstrekker. We willen hierin dierenwelzijn en de intrinsieke waarde van het dier centraal stellen. Daarom ontmoedigen we het gebruik van dieren voor menselijk vermaak.

5.1 KINDERBOERDERIJEN

In Amersfoort zijn er twee kinderboerderijen met een educatieve doelstelling: Stadsboerderij de Vosheuvel en Natuurboerderij Brinkhorst. Daarnaast is er op het Groene Huis een Middeleeuws erf waar ook boerderijdieren verblijven, die worden verzorgd door Natuurboerderij Brinkhorst. Op deze boerderijen komen met name kinderen in aanraking met levende dieren en leren zij over de dieren en hun verzorging. Als gemeente hebben we een subsidierelatie met deze boerderijen. Daarmee hebben we ook een verantwoordelijkheid om te zorgen dat de dieren het goed hebben.

De kinderboerderijen moeten zich houden aan de wettelijke vereisten ten aanzien van dierenwelzijn en dierenverzorging. Omdat de inzichten over dierenwelzijn constant in ontwikkeling zijn, blijven we met de kinderboerderijen in gesprek over hoe dierenwelzijn aanvullend aan die wettelijke eisen zo goed mogelijk geborgd is. Daarbij nemen we het **Kinderboerderijenbesluit** als richtlijn. We gaan in gesprek met de kinderboerderijen een analyse maken van de aanbevelingen die daarin staan en brengen in kaart wat er voor nodig is om deze in Amersfoort te implementeren.

5.2 EVENEMENTEN MET DIEREN

Bij evenementen voor mensen vinden soms activiteiten plaats waarin dieren een rol spelen. Dat is bijvoorbeeld het geval bij roofvogelshows, levende kerststallen en wedstrijd sport met bijvoorbeeld duiven. De Raad voor Dierenaangelegenheden beschrijft in een recente zienswijze^[1] hoe de rol van dieren bij evenementen door de jaren heen landelijk is veranderd. Terwijl in vroegere jaren het doden en mishandelen van dieren als vermaak kon worden gezien (de Raad geeft het voorbeeld van ganstrekken, waarbij deelnemers proberen het hoofd van een levende gans te trekken), wordt dat nu niet meer geaccepteerd. Deze veranderende inzichten maken het ook voor de Gemeente Amersfoort noodzakelijk om evenementen met dieren opnieuw tegen het licht te houden.

Als Gemeente Amersfoort hechten we er waarde aan dat ons evenementenbeleid, landelijke waarden en normen ten aanzien van dierenwelzijn reflecteert. Ook willen we dat Amersfoort voor dieren een fijne plek is

[1] <https://www.rda.nl/uitgebrachte-zienswijzen/publicaties/zienswijzen/2023/04/17/rda-zienswijze-plezier-voor-mens-en-dier>.

en wegen we hun belangen mee in onze beslissingen. Omdat bij evenementen veelal het vermaak van mensen centraal staat, is het daarom van belang het welzijn van het dier bij evenementen te toetsen. In de Wet Dieren wordt de intrinsieke waarde van het dier erkend, bovendien moet een dier natuurlijk, soorteigen gedrag kunnen vertonen. Dat kan op gespannen voet staan met de door mensen gekozen rol van de dieren tijdens evenementen.

Er wordt daarom een toetsingskader opgesteld voor het verlenen van vergunningen of subsidies aan evenementen met dieren. Het uitgangspunt is daarbij dat het gebruik van dieren bij evenementen wordt ontmoedigd. En we gaan kritisch kijken naar subsidies aan evenementen met dieren. Als er toch wordt gekozen om dieren te gebruiken bij een evenement, biedt het toetsingskader richtlijnen om daarbij het dierenwelzijn zo goed mogelijk te waarborgen. Hiernaast zijn en blijven wij in gesprek met huidige organisatoren van evenementen met dieren over hoe het dierenwelzijn centraal staat. De organisator van het evenement moet aantonen dat zij zich houdt aan de dierenwelzijnswetgeving en dat het welzijn van het dier volgens de **vijf internationaal gedragen vrijheden voor dierenwelzijn** wordt ingevuld.

De belangen die in beeld zijn bij dit thema zijn de volgende:

Belanghebbende	Basaal Belang	Serius Belang	Triviaal Belang
Mens	-	-	Belang om plezier te beleven aan evenement Bedrijfsmatige/financiële belangen
Dieren	Belang om te leven Belang om geen verwondingen op te lopen/pijn te ervaren	Belang om natuurlijk, soorteigen gedrag te kunnen vertonen	-

Het is afhankelijk van het evenement welke belangen er precies spelen. Het belang van dieren om natuurlijk, soorteigen gedrag te kunnen vertonen staat echter bij alle evenementen ter discussie.

5.3 DIERENWELZIEN BIJ AMERSFOORTSE ONDERNEMINGEN

Er zijn in Amersfoort verschillende ondernemingen waarbij dieren (in meer of mindere mate) een rol spelen. Denk bijvoorbeeld aan veehouderijen of slachterijen, maar ook aan dierenwinkels of hondenuitlaatservices. De schaal en manier waarop dieren onderdeel uitmaken van de bedrijfsvoering in deze organisaties loopt sterk uiteen. Ook de mate waarin de gemeente hierbij betrokken is of bevoegdheden heeft is verschillend. De meeste wetgeving op het gebied van dierenwelzijn ten aanzien van ondernemingen is landelijk geregeld via de Wet Dieren en het Besluit Houders van Dieren. De **NVWA** en de **LID** controleren hierop en moeten deze regels handhaven.

Als gemeente kunnen we wel uitdragen dat wij dierenwelzijn heel belangrijk vinden. Daarin stellen wij de intrinsieke waarde van het dier centraal. Dieren moeten hun natuurlijke gedrag kunnen vertonen in de activiteiten die wij met ze ondernemen. En we willen rekening houden met de belangen van vrij levende dieren, die daarbij niet geschaad mogen worden. Het voorop stellen van menselijk plezier en genot, boven de intrinsieke waarde van het dier, vinden wij niet meer van deze tijd. We vinden het belangrijk dat er respectvol wordt omgegaan met dieren en hun leefomgeving. Daarom willen wij, waar mogelijk, in gesprek met partners in de stad die dieren gebruiken in hun bedrijfsvoering. We willen diervriendelijke praktijken stimuleren en

activiteiten ontmoedigen waarbij de eigen waarde van het dier ondergeschikt gemaakt wordt aan triviale menselijke belangen.

Als gemeente streven we ernaar om duurzaam samen te leven binnen de grenzen van de aarde. Hiervoor is een transitie nodig in onze omgang met voedsel, waarbij de nadruk komt te liggen op lokaal en plantaardig in plaats van globaal en dierlijk. De CO₂-belasting van dierlijke eiwitten is vele malen hoger dan die van plantaardige eiwitten. Bovendien staat de veehouderij op gespannen voet met de dierenwelzijnsambities van de Gemeente Amersfoort. Om deze redenen mogen veehouderijen en slachterijen niet uitbreiden binnen de gemeente, voor zover dit binnen onze bevoegdheden ligt. We houden deze bevoegdheden tegen het licht en komen met een plan komen om verdere uitbreidingen van veehouderijen en slachterijen binnen de gemeente te voorkomen. Ook willen we de verkoop van levende dieren op markten verbieden. We onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om dit te realiseren.

Verder kunnen we als gemeente diervriendelijke werkwijzen aanmoedigen door deze te faciliteren met gemeentelijke regelgeving. Zo is het voor veel dieren die in de wei staan belangrijk om toegang te hebben tot schaduw- en schuilmogelijkheden. Op die manier kunnen ze bescherming vinden tegen hitte, regen, wind, etc. Tegelijkertijd is er veel gemeentelijke regelgeving omtrent het bebouwen van percelen waar dieren op gehouden worden. Daardoor kan het voor dierenhouders ingewikkeld zijn om schaduw- en schuilmogelijkheden, zoals overkappingen, te realiseren voor dieren in de wei. Als gemeente denken we actief mee over mogelijkheden voor het plaatsen van schaduw- en schuilmogelijkheden in dierenweides. We willen daarbij bij voorkeur natuurlijke maatregelen stimuleren, zoals het planten van bomen voor schaduwplekken in de wei. Ook denken we mee over mogelijkheden voor mobiele schuilstallen. Hierbij kunnen we leren van andere gemeentes en gebruik maken van dierenwelzijnsplatforms waar kennis wordt uitgewisseld over dit thema.

Er zijn ook activiteiten waarbij we zelf als gemeente dieren inzetten op instrumentele wijze. Dat wil zeggen dat dieren gebruikt worden als middel om een doel te bereiken. Bijvoorbeeld wanneer een dier ingezet wordt voor het maaien van gras (schaapskudde) of het opsporen van verboden middelen (honden). In het licht van de dierenwelzijnstransitie houden we de instrumentele inzet van dieren tegen het licht. Bij elk instrumenteel gebruik van dieren, waarbij dieren ingezet worden voor een bepaald doel, is het een risico dat de intrinsieke waarde van het dier ondergesneeuwd raakt. Daarom brengen we de instrumentele inzet van dieren binnen de gemeente in kaart en maken we hierin een expliciete belangenafweging volgens het afwegingskader van dit beleidsstuk.

5.4 VOORBEELDFUNCTIE VAN DE GEMEENTE

Als gemeentelijke organisatie raken we zelf ook aan de belangen van dieren. Het gaat dan bijvoorbeeld om de inkoop van producten en diensten die we als gemeente gebruiken. Dat varieert van broodjes in het bedrijfsrestaurant en bedrijfsetentjes tot onze omgang met dieren in of bij de gemeentelijke gebouwen. Daarbij is het belangrijk dat we ons als organisatie bewust zijn van onze voorbeeldfunctie: wanneer wij van partners vragen dat zij dierenwelzijn hoog in het vaandel hebben staan, is het belangrijk dat wij dit zelf ook actief nastreven en daar naar handelen.

Binnen het gemeentehuis is het principe **'Carnivoor geef het door'** leidend voor de catering die wij als organisatie aanbieden. Dat houdt in dat vegetarisch eten de norm is. Een keuze voor vlees of vis is mogelijk, maar dient bij een lunchreservering vooraf te worden aangegeven. In het bedrijfsrestaurant zijn vegetarische, plantaardige en dierlijke opties beschikbaar. Daarbij is de ambitie dat het restaurant in 2026 alleen nog plantaardig eten serveert. 'Carnivoor geef het door' is hierbij het uitgangspunt. Deze ambitie is als opdracht meegenomen in de recente aanbesteding voor het bedrijfsrestaurant.

De keuze voor plantaardig is duurzaam, omdat plantaardige producten een lagere CO₂-belasting hebben dan dierlijke producten. Ook wordt er bij de productie van plantaardig voedsel minder water en land verbruikt. Bovendien is de keuze voor plantaardig voedsel diervriendelijker, aangezien er geen dieren voor gefokt, gehouden of gedood worden. Er zijn dus verschillende redenen waarom we als organisatie plantaardige voeding willen stimuleren. Tegelijkertijd is een eetpatroon een persoonlijke keuze en verantwoordelijkheid. Daarom zetten we in op voorlichting en communicatie over dit onderwerp.

De belangen die in beeld zijn bij dit thema zijn de volgende:

Belanghebbende	Basaal Belang	Serieus Belang	Triviaal Belang
Mens	-	Belang om individuele keuzes te kunnen maken op het gebied van voeding (persoonlijke vrijheid)	Belang om te kunnen eten wat men lekker vindt Bedrijfsmatige/financiële belangen
Dieren	Belang om te leven Belang om geen verwondingen op te lopen/pijn te ervaren	Belang om natuurlijk, soorteigen gedrag te kunnen vertonen	-

Verder zijn de inkoopadviseurs als opdrachtgever, in samenwerking met programma Circulaire Economie, en diverse afdelingen bezig met het ontwikkelen van het actieplan **Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen** (MVOI). In dit actieplan komen de duurzame en sociale ambities rondom inkoop van de Gemeente Amersfoort aan bod. De 6 thema's zijn: klimaat, circulair, social return, milieu, ketenverantwoordelijkheid en diversiteit & inclusie. Dierenwelzijn als beleidsthema, en de belangen van dieren meer in het algemeen, raken aan verschillende van deze thema's en in het bijzonder klimaat, milieu en ketenverantwoordelijkheid. We bekijken hoe de doelstellingen op het gebied van dierenwelzijn ondersteund kunnen worden door dit beleid.

Ook in de nieuwe **Leidraad duurzaam aanbesteden in de grond-, weg- en wegebouw** zijn deze zes thema's belangrijke aandachtspunten. Er is aandacht voor de Amersfoortse ambities ten aanzien van biodiversiteit en ecologie in deze leidraad. Het belang van klimaatadaptatie en een natuurinclusieve inrichting van de openbare ruimte wordt daarin benadrukt. Dit document is bedoeld om bovenstaande thema's onder de aandacht te brengen bij nieuwe aanbestedingen en projecten. Ook dierenwelzijn wordt daarin meegenomen. We ontwikkelen daarom een afwegingskader voor de nieuwe leidraad waarmee de belangen van dieren kunnen worden meegenomen in projecten en ontwikkelingen.

Afbeelding: Variabel elfje, Erik van Beers

6. JACHT EN ERVAREN OVERLAST

Waar mensen en dieren met elkaar samenleven kunnen zij overlast of hinder van elkaar ervaren. Als mensen onderling overlast van elkaar ervaren is het mogelijk om hierover in gesprek te gaan en op die manier een oplossing te zoeken. Maar als mensen overlast ervaren van dieren (of andersom) is dat niet mogelijk. Als gemeente moeten we daarom een belangenafweging maken die zowel de belangen van mensen als van dieren tegen elkaar afweegt. Gelukkig zijn hier al veel hulpmiddelen voor ontwikkeld. Er zijn bijvoorbeeld zienswijzen, onderzoeken en afwegingskaders beschikbaar van dierenwelzijnsorganisaties en de Raad voor Dierenaangelegenheden. We houden de laatste ontwikkelingen op dit gebied bij en passen onze werkwijzen aan als voortschrijdende inzichten op het gebied van dierenwelzijn daartoe aanleiding geven.

In het algemeen gaan we inzetten op preventie van ervaren overlast door in het wild levende dieren. Dieren waar overlast van wordt ervaren worden in principe niet gedood in Amersfoort. Ook staat de gemeente geen jacht toe op gronden waarvan we eigenaar zijn en ontmoedigen we dit op plaatsen waarvan we geen eigenaar zijn. Vanuit deze ambitie zijn we ook betrokken als belanghebbende bij de ontwikkeling van nieuw beleid in de Provincie Utrecht, waar we dit standpunt voor het voetlicht brengen.

6.1 VOORLICHTING OVER PREVENTIEVE OVERLASTMAATREGELEN

De aanwezigheid van dieren in de stad is belangrijk. Alle dieren hebben een eigen rol in het ecosysteem van de stad. Soms kan een diersoort heel talrijk worden, of opduiken op plekken waar wij ze als mensen liever niet zouden tegenkomen. Dat kan botsen met menselijke belangen en als overlast gevend worden ervaren. Heel soms kan de aanwezigheid van (veel) dieren ook leiden tot menselijke gezondheidsproblemen, zoals bijvoorbeeld in het geval van de eikenprocessierups. Wanneer deze soort heel veel voorkomt op plekken waar mensen ook gebruik van maken, kan er frictie ontstaan.

De aanwezigheid van een dier is op zichzelf nooit problematisch. Het is de combinatie van een dier, de manier waarop het aanwezig is en de plek die als overlast gevend kan worden ervaren. Bijvoorbeeld: als de muis in grote getalen aanwezig is in een woonhuis. Op een andere manier of op een andere plek hoeft de aanwezigheid van dat zelfde dier helemaal geen probleem te zijn. Bijvoorbeeld als de muis een enkeling was geweest, of als de muis in het open veld had rondgesnuffeld. Sterker nog: de aanwezigheid van het dier kan daar juist heel nuttig zijn, zelfs in grote aantallen. We spreken daarom niet van overlastgevende dieren of plaagdieren, omdat dit suggereert dat een diersoort op zichzelf genomen overlast geeft. Dat is niet het geval.

In het verleden werd er relatief snel overgegaan tot het bestrijden van de diersoort waar de mens overlast van ervaarde. Het gaat bij het bestrijden van dieren echter vaak om dodelijke of ingrijpende maatregelen voor het dier. Ook kunnen bestrijdingen (bedoeld of onbedoeld) verregaande consequenties hebben voor ecosystemen. Tegelijkertijd zijn dodelijke maatregelen of bestrijdingen vaak niet voldoende om de ervaren overlast tegen te gaan. Dieren zijn altijd te vinden op plekken die voor hen een geschikt leefgebied vormen met genoeg voedsel. Om te zorgen dat dieren bepaalde plekken niet opzoeken, moeten deze onaantrekkelijk voor hen gemaakt worden. **Preventieve maatregelen** en een gerichte aanpak van oorzaken zijn vaak veel effectiever dan het simpelweg doden of vangen van dieren. Daarom worden dieren waar overlast van wordt ervaren in de stad in principe niet gedood.

In plaats daarvan gaan we als gemeente advies geven over de manieren waarop een omgeving wel/niet uitnodigend wordt gemaakt voor specifieke dieren. We willen bijvoorbeeld graag dat gierzwaluwen blijven behouden voor de stad. Dat doen we door voorlichting te geven over het effectief plaatsen van nestkasten bij gebouwen. Tegelijkertijd willen we graag dat onze huizen muizenvrij zijn. Dat doen we door informatie te geven over bouwmaatregelen die huizen ontoegankelijk maken voor muizen, over de aantrekkende werking van voedselresten en afval, en over de manier waarop het voeren van watervogels kan leiden tot de groei van muizen- en rattenpopulaties. Het repareren van kapotte rioleringen en het wegnemen van de voedselvoorraad

voor knaagdieren is uiteindelijk veel effectiever dan het plaatsen van klemmen of vallen. Ook willen we mensen bewust maken van hun eigen impact op de dieren (populaties) in hun leefomgeving door middel van educatie en voorlichting. Bijvoorbeeld met lessen op basisscholen, het ontmoedigen van voeren van dieren en het stimuleren van initiatieven zoals de World Cleanup Day.

Een van de belangrijkste manieren om te zorgen dat populaties dieren evenwichtig en duurzaam blijven is het versterken van de biodiversiteit. De eikenprocessierups komt bijvoorbeeld voor in eiken en kan erg talrijk worden in gebieden waar met name eiken staan. Een inrichting met een diversiteit aan soorten die passen binnen een gebied zorgt ervoor dat er natuurlijke evenwichten en zelfregulerende systemen ontstaan.

6.2 GEEN JACHT OP GEMEENTEGROND

Er worden grofweg twee verschillende soorten **jacht** onderscheiden. Er is plezierjacht, waarbij in principe¹ vijf soorten dieren gedood mogen worden: haas, konijn, fazant, wilde eend en houtduif. In het jachtseizoen mogen deze dieren worden bejaagd en gedood wanneer een grondeigenaar daar toestemming voor geeft. De jager zelf moet ook aan bepaalde voorwaarden voldoen. Deze moet bijvoorbeeld in het bezit zijn van een jachtakte. Ook is er jacht in het kader van schadebestrijding, veiligheid of populatiebeheer. In zulke gevallen is de provincie het bevoegd gezag om een ontheffing te verlenen aan een wildbeheereenheid voor het jagen op specifieke dieren voor deze doeleinden. De Provincie Utrecht heeft beleid op het gebied van de jacht. Ook wanneer er door de provincie jacht wordt toegestaan vanwege deze redenen, kan een grondeigenaar toestemming voor de jacht verlenen of weigeren.

Beide vormen van jacht worden door de Gemeente Amersfoort niet toegestaan op eigen gronden, en ontmoedigd op gronden waar de gemeente geen eigenaar is. Mogelijke complexe situaties, bijvoorbeeld wanneer de gemeente eigenaar is, maar gronden heeft verpacht, worden in kaart gebracht en onderzocht.

6.3 VISSEN EN ANDERE WATERDIEREN

Uit een recent onderzoek van de Raad voor Dierenaangelegenheden (*De staat van het dier 2022*) blijkt dat 6 op de 10 Nederlanders vindt dat er meer aandacht moet zijn voor het welzijn van vissen. Daaruit blijkt dat het wenselijk is om onze relatie tot vissen opnieuw tegen het licht te houden. Als gemeente doen we dat door te kijken naar activiteiten die op gespannen voet staan met het welzijn van de Amersfoortse vissen, zoals de hengelsport. Tegelijkertijd is de Hengelsportvereniging Amersfoort een grote vereniging met leden die plezier beleven aan het vissen.

Afbeelding: winde in het Valleikanaal

Wateren kunnen door de eigenaar worden verhuurd ten behoeve van de visserij. Een groot deel van de Amersfoortse wateren is in eigendom van de gemeente, een deel is in eigendom van Waterschap Vallei en Veluwe of van particulieren. In een huurcontract voor gemeentelijke wateren worden afspraken gemaakt met de huurder. Om te mogen vissen binnen de gemeentegrenzen moet iemand lid zijn van de hengelsportvereniging. Met de Hengelsportvereniging Amersfoort zijn afspraken gemaakt over verbeteringen

¹ De minister kan besluiten om de jacht niet te openen voor specifieke diersoorten. Dit is in jachtseizoen 2023-2024 bijvoorbeeld het geval voor het konijn en voor de hazenjacht in de provincies Groningen, Limburg en Utrecht.

in dierenwelzijn die in het nieuwe huurcontract met de vereniging zijn vastgelegd. Het gebruik van weerhaken bij het vissen is verboden. Ook is er een richtlijn opgenomen voor het gebruik van leefnetten. Het gebied waar gevestigd mag worden binnen Amersfoort wordt niet uitgebreid. Bij voorlichting over hengelsport wordt de nadruk gelegd op het dierenleed dat dit veroorzaakt.

Verder zijn er afspraken gemaakt met de hengelsportvereniging over ecologische maatregelen. Er is bijvoorbeeld vastgelegd dat er geen vissen mogen worden uitgezet zonder toestemming van de gemeente en het waterschap. De visplannen die de vereniging jaarlijks dient aan te leveren worden door de stadsecologen getoetst op het gebied van ecologie. Vooruitlopend op het verwachte Europese en landelijke verbod op het gebruik van loodhoudende gewichten wordt in Amersfoort het gebruik van lood boven de 15g verboden. Ook over het gebruik van bestrijdingsmiddelen in de wateren zijn afspraken opgenomen. Hiervoor moet expliciet toestemming worden gegeven door de gemeente en het Waterschap. Hetzelfde geldt voor het organiseren van visevenementen met meer dan 50 personen.

De kwaliteit van het water is niet alleen belangrijk voor het welzijn en de gezondheid van mensen, maar ook voor vissen en andere waterdieren. Die waterkwaliteit kan worden beïnvloed door bijvoorbeeld riooloverstorten, hittegolven en blauwalg. Wanneer het lang droog en warm is geweest en vervolgens gaat regenen, komt er veel stof en vuil in het water terecht. Op die manier kan er een zuurstoftekort ontstaan in het water, waar vissen en waterdieren last van hebben. Het waterschap neemt dan maatregelen om bijvoorbeeld het water zuurstofrijker te krijgen of de waterdieren te evacueren. Als gemeente houden we nauw contact met partners zoals het waterschap om te zorgen dat de dieren goed terecht komen. Ook hebben we de ambitie om riooloverstorten terug te dringen en de waterkwaliteit te verbeteren. Deze ambities hebben onder andere een plek in het [Omgevingsprogramma Groen-Blauw 2040](#).

De belangen die in beeld zijn bij dit thema zijn de volgende:

Belanghebbende	Basaal Belang	Serieus Belang	Triviaal Belang
Vissen	Belang om te leven Belang om geen verwondingen op te lopen/pijn te ervaren	Belang van goede waterkwaliteit en een biodiverse leefomgeving	-
Mens	-	Belang van goede waterkwaliteit en een biodiverse leefomgeving	Belang om plezier te beleven aan de hengelsport
Overige dieren	Belang om geen lichamelijke schade te ondervinden van rondslingerend vistuig	Belang van goede waterkwaliteit en een biodiverse leefomgeving	-

6.4 GANZEN

Sinds 2020 passen we op sommige plekken in de stad ganzennestbeheer toe. Bij deze methode worden eieren binnen twee weken nadat ze gelegd zijn behandeld zodat ze niet uitkomen. Hiervoor zijn verschillende methoden, zoals het 'prikken' van de eieren en het oliën ervan. De provincie Utrecht geeft ontheffingen voor de eerstgenoemde methode. Op deze manier wordt de populatie ganzen in Amersfoort beperkt. Dit ganzennestbeheer begon in 2020 als pilot voor diervriendelijk populatiebeheer vanuit de Provincie. Na dit jaar is besloten het ganzennestbeheer voort te zetten.

Ook in 2023 is besloten het ganzennestbeheer voort te zetten. De verwachting bij niets doen is dat de populatie ganzen toeneemt, wat tot overlast of hinder en ecologische schade kan leiden. In 2024 gaan we tegelijkertijd het ganzennestbeheer tegen het licht houden. We gaan duidelijk in kaart brengen wat de voor- en

nadelen hiervan zijn en of er alternatieve maatregelen mogelijk zijn om eventuele problemen aan te pakken. Het is daarbij ook van belang dat ganzen niet gebonden zijn aan de stadsgrenzen van Amersfoort. Het beleid van de Provincie Utrecht is om schade door ganzen te beperken, waarbij dodelijke maatregelen worden gebruikt. Dat wordt meegenomen in de evaluatie van het ganzennestbeheer in Amersfoort. Het afwegingskader wordt hierbij ingezet om de verschillende belangen af te wegen.

De belangen die in beeld zijn bij dit thema zijn de volgende:

Belanghebbende	Basaal Belang	Serius Belang	Triviaal Belang
Gans	Belang om te leven	Belang om voort te planten Belang van gezonde, biodiverse leefomgeving/goede waterkwaliteit	-
Mens	-	Belang van gezonde, biodiverse leefomgeving Belang om veilig gebruik te kunnen maken van de openbare wegen, zonder risico op aanrijdingen	Belang om geen overlast te ervaren zoals vogelpoep, schade, etc.
Overige dieren	-	Belang van gezonde, biodiverse leefomgeving/goede waterkwaliteit	-

6.5 BESTRIJDING VAN DIEREN

Op dit moment worden er door de gemeente ratten bestreden wanneer er sprake is van overlast voor mensen. Daarbij worden er dodelijke klemmen gebruikt. Vanaf 1 januari 2023 geldt voor muizen- en rattenoverlast dat er wettelijk gezien eerst alle beschikbare preventieve en niet-chemische maatregelen ingezet moeten worden (zgn. *Integrated Pest Management*). We willen echter inzetten op preventie van overlast en zorgen dat overlast gevende dieren in principe niet worden gedood. ROVA voert de bestrijding van ratten uit voor de gemeente. Samen met ROVA maken we een actieplan voor de inzet van preventieve maatregelen om het doden van dieren in de toekomst te voorkomen.

Ratten en muizen horen bij de stad en hebben hier ook hun leefomgeving. Er zijn echter plekken waar (een grote hoeveelheid) ratten en muizen kunnen leiden tot ongezonde leefsituaties voor de mens. Zolang ratten en muizen voedsel tot hun beschikking hebben blijven zij, ook bij dodelijke bestrijding, terug komen en zich vermenigvuldigen. Een inzet op preventie en het wegnemen van de oorzaak van de overlast werkt dus vaak beter dan het doden van de dieren. Dit kan mogelijk kostbaarder zijn dan dodelijke bestrijdingen. Daarom worden de kosten van deze preventieve aanpak in kaart gebracht met het actieplan.

De belangen die in beeld zijn bij dit thema zijn de volgende:

Belanghebbende	Basaal Belang	Serius Belang	Triviaal Belang
Ratten en muizen	Belang om te leven	Belang om voort te planten	-

		Belang van een biodiverse en ecologisch evenwichtige leefomgeving	
Mens	-	Belang van volksgezondheid Belang van een biodiverse en ecologisch evenwichtige leefomgeving	Belang om geen hinder of overlast te ervaren
Overige dieren	Belang om te leven (risico voor andere dieren om in rattenklem te overlijden)	Belang van een biodiverse en ecologisch evenwichtige leefomgeving	-

Afbeelding: eikenprocessierupsen, Jolanda Mak

In Amersfoort zetten we in op de beheersing van de eikenprocessierups. Vanaf dit jaar wordt hiervoor geen gebruik meer gemaakt van XenTari (biologisch bestrijdingsmiddel). Dit middel is namelijk niet alleen dodelijk voor de eikenprocessierupsen, maar doodt ook rupsen van andere vlindersoorten. We hebben daarom afgelopen seizoen, net als in voorgaande jaren, een methode gebruikt waarbij de eikenprocessierups-nesten uit de bomen worden gezogen. Als alle nesten worden weggezogen, zullen de natuurlijke vijanden echter ook wegblijven.

Daarom is er in april ook gestart met het ophangen van vlinderkasten waar nesten van de eikenprocessierups in worden gehangen. Er passen meerdere nesten in een vlinderkast. Een deel van de nesten is dan al geïnfecteerd door natuurlijke vijanden van de eikenprocessierups. Deze natuurlijke vijanden, zoals de sluipwesp en de sluipvlieg, kunnen zich in de vlinderkast verder ontwikkelen en vervolgens uitvliegen via de gaatjes in de kasten. De niet-geïnfecteerde rupsen zullen zich in de kast ontwikkelen tot vlinders, maar kunnen geen weg naar buiten vinden. Op die manier kunnen natuurlijke vijanden van de eikenprocessierups zich ontwikkelen, terwijl de populatie eikenprocessierupsen beheersbaar blijft.

Ook op andere manieren zetten we in op het aantrekken van natuurlijke vijanden van de eikenprocessierups, zoals de vleermuis koolmees en de pimpelmees. Er zijn bijvoorbeeld twee jaar mezenkasten uitgedeeld aan bewoners, die de kasten in hun eigen tuin konden ophangen. De bewoners kregen ook instructies hoe zij de kasten effectief konden gebruiken. Ook heeft de gemeente deze kasten opgehangen in de buitengebieden van de stad om de natuurlijke vijanden van de eikenprocessierups te bevorderen.

Zoals hierboven beschreven geldt in algemene zin dat een biodiverse inrichting van de ruimte zorgt dat er natuurlijke evenwichten kunnen ontstaan. Daarom is het versterken van de biodiversiteit een van de belangrijkste oplossingen voor het voorkomen van een verstoord evenwicht waardoor specifieke diersoorten dominant kunnen worden in een gebied. Omdat de inzet op natuurlijke vijanden van de eikenprocessierups en het gebruik van alternatieve methoden de afgelopen jaren effectief is geweest, hebben we de inzet van bestrijdingsmiddelen kunnen stoppen.

De eikenprocessierups wordt met dodelijke middelen bestreden omdat hier de afweging wordt gemaakt dat het belang van de volksgezondheid zwaarder weegt dan het belang van de eikenprocessierups om te leven. De

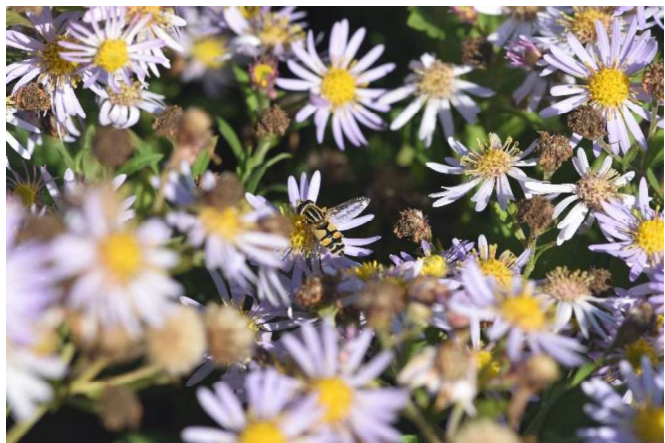
haartjes van de eikenprocessierups veroorzaken namelijk (ernstige) gezondheidsklachten bij de mens. Het is echter niet mogelijk of wenselijk om in te zetten op een volledige nulstand van de eikenprocessierups. Onder meer omdat er bijvoorbeeld buurgemeenten zijn die een ander beleid voeren, of partijen zijn die de eikenprocessierups niet bestrijden, waardoor de populatie nooit volledig zal verdwijnen uit de leefomgeving.

De belangen die in beeld zijn bij dit thema zijn de volgende:

Belanghebbende	Basaal Belang	Serieus Belang	Triviaal Belang
Eikenprocessierups	Belang om te leven	Belang om voort te planten Belang van een gezonde en biodiverse leefomgeving	-
Mens	-	Belang van volksgezondheid Belang van gezonde en biodiverse leefomgeving	Belang om beperkte overlast te ervaren
Overige dieren	-	Belang van gezonde en biodiverse leefomgeving	-

6.6 TOEKOMSTUITDAGINGEN

Het veranderende klimaat heeft impact op de verschillende ecosystemen in de stad. Amersfoort heeft ambities op het gebied van klimaatadaptiviteit die ook voor dieren heel belangrijk zijn. Met vergroening en waterberging zorgen we niet alleen voor de toekomstbestendigheid van onze eigen leefomgeving, maar ook voor die van de dieren. Het veranderende klimaat heeft bovendien een versturende werking op bestaande ecosystemen. Dat kan zorgen voor nieuwe uitdagingen, wanneer bijvoorbeeld een bepaalde diersoort dominant wordt in een gebied en zorgt voor menselijke gezondheidsproblemen (bijvoorbeeld de eikenprocessierups) of problemen voor andere dieren door veranderingen in hun leefomgeving (bijvoorbeeld de Amerikaanse rivierkreeft).

Afbeelding: citroenpendelvlieg, Erik van Beers

We kunnen als gemeente geen simpele oplossing formuleren voor alle uitdagingen waar we mogelijk mee geconfronteerd zullen worden op dit gebied. Tegelijkertijd zijn er wel algemene uitgangspunten die we daarbij kunnen hanteren. Zo zullen we, vanuit het oogpunt van dierenwelzijn, altijd de belangenafweging die speelt in zulke gevallen expliciet maken met behulp van het afwegingskader uit dit beleidsstuk. Als we ervoor kiezen ervaren overlast of schade aan te pakken gaan we voor de meest diervriendelijke oplossing die voorhanden is. Ook hierbij geldt het algemene uitgangspunt dat overlast gevende dieren in principe niet worden gedood. In onze aanpak gaan we uit van wetenschappelijke inzichten en waar nodig betrekken we dierenwelzijnsorganisaties.

7. DIERENNOODHULP

We bieden dieren in nood de hulp die zij nodig hebben, omdat onnodig lijden moet worden voorkomen in het kader van dierenwelzijn. Daarbij heeft de gemeente een aantal wettelijke verplichtingen ten aanzien van dierennoodhulp en -opvang. Gemeentes hebben een wettelijke zorg- en opvangplicht voor huisdieren. Volgens het Burgerlijk Wetboek moet een gemeente minimaal 14 dagen zorgen voor huisdieren die een vermoedelijke eigenaar hebben (artikel 5:8, lid 3 Burgerlijk Wetboek). Daarna beslist de burgemeester wat er met het dier gebeurt.

In het algemeen geldt er ook een **zorgplicht** voor alle dieren, zowel huisdieren als vrij levende dieren. Deze zorgplicht is verankerd in de Wet Dieren, waarin is bepaald dat dieren geen pijn of letsel mag worden toegebracht zonder redelijk doel (Wet Dieren, H2 §1 art. 2.1.1, treedt in werking 1 juli 2024). In de Omgevingswet (artikel 1.6) is zowel een algemene zorgplicht opgenomen, waarin staat dat eenieder verantwoordelijk is voor een veilige en gezonde leefomgeving, als een specifieke zorgplicht ten aanzien van flora en fauna (artikel 4.3, specifiek ook artikel 4.38).

7.1 OPVANG, VERVOER EN VERZORGING VAN DIEREN

De Gemeente Amersfoort geeft ruimhartig invulling aan deze wettelijke vereisten. De gemeente heeft een contract voor dierennoodhulp met het Dierenbeschermingscentrum Amersfoort (DBCA), een onderdeel van de Dierenbescherming. Als hoofdaannemer heeft het DBCA contracten met andere partijen, zoals de Dierenambulance en gespecialiseerde dierenopvangen voor bijvoorbeeld reptielen, om te zorgen dat de opgevangen dieren goed terecht komen.

Ook preventie maakt onderdeel uit van deze overeenkomst. Zo wordt bijvoorbeeld met voorlichting en chipcampagnes geprobeerd om te zorgen dat minder dieren uiteindelijk in de dierenopvang terechtkomen. De Gemeente Amersfoort zet zelf ook in op preventie met goede informatievoorziening en voorlichting over de zorg voor huisdieren. Zie ook hoofdstuk 3.

7.2 ZORGPLICHT VOOR DIEREN IN NOOD

De zorgplicht ten aanzien van dieren in nood, die beschreven is in de Wet Dieren en de Omgevingswet, geldt voor iedereen. De Gemeente Amersfoort heeft de wettelijke plicht om noodhulp aan dieren te verzorgen, maar Amersfoorters hebben ook zelf de plicht om dieren in nood te helpen. Niet iedereen weet wanneer dieren in nood zijn en hoe ze kunnen helpen. Vooral als het gaat om vrij levende, wilde dieren is het soms moeilijk te bepalen wanneer een dier hulp nodig heeft of beter met rust gelaten kan worden. Er zijn belangrijke hulplijnen voor dit soort situaties, zoals bijvoorbeeld de Dierenambulance en het landelijke meldpunt 144 voor vermoedelijke dierenmishandeling.

De Gemeente Amersfoort heeft hierin een faciliterende rol door duidelijke informatie te geven op de website over de verschillende instanties die een rol spelen bij dierennoodhulp. Ook gaan we op de gemeentelijke webpagina's voorlichting geven over wanneer een dier in nood is en wat Amersfoorters het beste kunnen doen om het dier te helpen.

7.3 VEILIGHEID EN DIERENWELZIEN

Op het gebied van handhaving heeft de gemeente beperkte bevoegdheden om op te treden ten aanzien van dierenwelzijn. Wanneer er sprake is van misstanden op het gebied van dierenwelzijn is meestal de **LID**, de **NVWA** of de politie aan zet. Tegelijkertijd kunnen gemeentelijke handhavers en hulpverleners wel een belangrijke signalerende functie vervullen. We gaan samen met de betreffende afdelingen in kaart brengen welke procedures er zijn voor het aanpakken van dierenmishandeling en welke aanvullende training er

nodig en wenselijk is voor onze BOA's op het gebied van dierenwelzijn. Er wordt ook een groene BOA aangesteld die zich bezighoudt met onder andere natuur- en dierenproblematiek.

Zowel binnen de afdeling veiligheid als in het sociale domein spelen er soms complexe casussen waarbij dieren betrokken zijn. Bijvoorbeeld bij een uithuisplaatsing wanneer iemand niet meer goed voor zichzelf of de dieren kan zorgen, of wanneer er sprake is van huiselijk geweld tegen mens en/of dier. In zulke gevallen wordt er nu een maatwerkoplossing gezocht voor de betrokken dieren. Soms is dat een tijdelijke oplossing, zoals het onderbrengen van een huisdier bij familie of vrienden. Soms is er permanente uithuisplaatsing nodig en worden betrokken dieren naar een geschikte opvanglocatie gebracht.

Op dit moment wordt er niet geregistreerd hoe vaak er dieren uit huis worden geplaatst. Er is bij verschillende afdelingen behoefte aan inzicht in deze cijfers en in duidelijkheid over de mogelijkheden en middelen om dieren op te vangen. Nu hebben deze afdelingen allemaal verschillende werkwijzen bij de opvang van dieren in crisissituaties. We gaan samen met de afdelingen deze aspecten in kaart brengen en bepalen wat daarbij de meest diervriendelijke oplossingen zijn. Op basis hiervan komen met een actieplan waarin we de opvang van deze dieren gezamenlijk zo goed mogelijk regelen.

Ook worden er dieren ingezet bij het handhaven van de openbare orde en veiligheid. De belangen die in beeld zijn bij dit thema zijn de volgende:

Belanghebbende	Basaal belang	Serius Belang	Triviaal Belang
Dieren (paarden en honden)	Belang om niet in levensgevaar gebracht te worden in gevaarlijke situaties	Belang om sociaal, soorteigen gedrag te kunnen vertonen Belang om geen stress en verwondingen op te lopen in gevaarlijke situaties	Belang om plezier te ervaren door los te kunnen rennen en spelen
Mens	-	Belang van handhaving openbare orde en veiligheid	-

Bij de inzet van dieren (honden en paarden) door de politie spelen er basale en serieuze belangen voor dieren. Er wordt echter meer gewicht gegeven aan het serieuze belang van de mens om de openbare orde en veiligheid te handhaven. De inzet van politiepaarden en -honden wordt als cruciaal beschouwd voor de uitvoering van bepaalde politietaken. Daarom wordt in dit geval de afweging gemaakt om dieren te blijven inzetten voor de handhaving van de openbare orde en veiligheid.

7.4 VEILIGHEID VAN DIEREN BIJ RUIMTELIJKE ONTWIKKELINGEN

Binnen ruimtelijke ontwikkelingen en onderhoud houden we zo veel mogelijk rekening met dieren en hun leefomgeving. Dat doen we onder andere door in te zetten op het behoud van ecologisch waardevolle groenelementen zoals struiken en bomen, wat ook in het Deelomgevingsprogramma Biodiversiteit een van de speerpunten is. Bij onderhoud van het groen, zoals het maaien van berm, gelden er ecologische werkprotocollen, flora- en faunachecks voorafgaand aan het werk (inclusief eventueel benodigde maatregelen, zoals het afzetten van groeiplaatsen van planten) en gedragscodes. Op die manier houden we rekening met de veiligheid en leefomgeving van de dieren die in deze gebieden leven. Bij het maaien van berm is het bijvoorbeeld belangrijk om op de grond broedende dieren, of kleine dieren die hun leefgebied hier hebben, te beschermen.

Bij het uitbaggeren van wateren houdt de gemeente ook rekening met dieren. Aanwezige vissen worden bijvoorbeeld weggevangen en op een andere geschikte plek uitgezet, zoals het Valleikanaal. Ook wordt er rekening gehouden met de winterslaap van amfibieën bij deze werkzaamheden.

BEGRIPPEN EN AFKORTINGEN

Biodiversiteit Dit begrip, biodiversiteit, zegt iets over de soortenrijkdom binnen een ecosysteem. Als een ecosysteem biodivers is, komen er veel verschillende soorten planten en dieren in voor. Biodiversiteit is belangrijk voor de stabiliteit van een ecosysteem.

Carnivoor geef het door Het principe 'carnivoor geef het door' houdt in dat de standaard maaltijd die geserveerd wordt geen vlees of vis bevat. Als mensen toch graag vlees of vis willen bij hun maaltijd, kunnen ze dit doorgeven. Van oudsher moeten mensen die geen vlees of vis eten dit meestal van tevoren doorgeven. 'Carnivoor geef het door' draait dit om.

Afbeelding: Weidebeekjuffer, Erik van Beers

CNME Centrum voor Natuur en Milieu Educatie.

DBCA Dierenbeschermingscentrum Amersfoort.

Dierenwelzijn In dit stuk wordt de definitie van dierenwelzijn gebruikt die de Raad voor Dierenaangelegenheden voorstelt: 'dierenwelzijn is de kwaliteit van leven zoals deze zelf door het dier wordt ervaren.'

Dierenwelzijnstransitie De dierenwelzijnstransitie is een ontwikkeling naar een diervriendelijkere samenleving. Dit houdt in dat we rekening houden met de belangen van dieren en deze een plek geven in onze besluitvorming.

Ecosystemen Een ecosysteem is een geheel van levende organismen en de interactie met hun leefomgeving.

Ethiek De ethiek is een onderdeel van de filosofie dat zich bezighoudt met juist handelen. In de ethiek gaat het bijvoorbeeld over de vraag wat goed of fout is. En over hoe wij als mensen kunnen weten wat het juiste is om te doen. In de ethiek worden vaak normen of afwegingskaders opgesteld die hierbij kunnen helpen.

Gebouwbewonende dieren Dit zijn dieren die verblijven in gebouwen die door mensen zijn gemaakt, zoals sommige vlermuizen en gierzwaluwen. Deze dieren leven van oudsher in rotsachtige omgevingen, maar hebben zich aangepast aan stedelijke gebieden.

Huisdieren Dieren die bij mensen in huis wonen, of daar geschikt voor worden geacht. Dit zijn diersoorten die meestal niet de vrije natuur (meer) zouden overleven doordat ze gedomesticeerd zijn. Ze zijn dus van de zorg van mensen afhankelijk. Vanaf 1 januari 2024 gaat er een positieflijst gelden in Nederland, waarop alle dieren staan vermeld die geschikt worden geacht om als huisdier te houden.

Intrinsieke waarde van het dier Met de intrinsieke waarde van het dier wordt de eigen waarde van het dier bedoeld, die los staat van de waarde die het dier heeft voor de mens. Een dier kan voor de mens bijvoorbeeld een financiële waarde hebben of een gebruikswaarde. De intrinsieke waarde van het dier staat los van deze instrumentele waarden of functies van het dier.

Jacht Er wordt meestal een onderscheid gemaakt tussen plezierjacht en jacht in het kader van schadebestrijding, veiligheid of populatiebeheer. Bij plezierjacht mogen, in het jachtseizoen en onder bepaalde voorwaarden, vijf soorten dieren gedood worden: haas, konijn, fazant, wilde eend en houtduif. Bij jacht in het kader van schadebestrijding, veiligheid of populatiebeheer is de provincie het bevoegd gezag om een ontheffing te verlenen aan een wildbeheereenheid voor het jagen op specifieke dieren voor deze doeleinden.

Kinderboerderijenbesluit Een initiatief van de Stichting Diervriendelijke Kinderboerderijen om het dierenwelzijn op kinderboerderijen in Nederland te verbeteren. Zie:

<https://www.diervriendelijkekinderboerderijen.nl/kinderboerderijenbesluit>.

Klimaatadaptatie Om de schadelijke effecten van het veranderende klimaat te verminderen, tegen te gaan of te voorkomen moeten we maatregelen nemen. Dit wordt klimaatadaptatie genoemd. Het gaat daarbij om acties die we doen, of maatregelen die we nemen, om ons aan te passen aan het veranderende klimaat. Meestal zijn dit ruimtelijke ingrepen, zoals bijvoorbeeld het vergroenen van gebieden om hittestress of wateroverlast tegen te gaan.

Landbouw(huis)dieren Dit zijn dieren die gebruikt worden voor productiedoeleinden zoals koeien, schapen, kippen, paarden en varkens. Deze dieren worden bijvoorbeeld vaak gehouden voor de productie van melk, vlees, wol, eieren, veren of om te berijden. Landbouw(huis)dieren worden gehouden op boerderijen, maar ook op andere plekken zoals kinderboerderijen en maneges.

LICG Landelijk InformatieCentrum Gezelschapsdieren

LID Landelijke Inspectiedienst Dierenwelzijn

MVOI Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen. Zie ook 'wetten en beleidsstukken.'

Natuurinclusief bouwen Bij natuurinclusieve bouw wordt er aandacht besteed aan biodiversiteit en wordt hiervoor ruimte gemaakt bij de bouw. Het gaat bijvoorbeeld om maatregelen die ervoor zorgen dat plant- en diersoorten een leefgebied in of bij het gebouw kunnen vinden, zoals door het creëren van nestgelegenheden of de aanleg van ecologisch hoogwaardig groen.

NVWA Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit.

Preventieve maatregelen Maatregelen die gericht zijn op het voorkomen van bepaalde ongewenste effecten. In dit dierenwelzijnsbeleid worden hiermee maatregelen bedoeld die de aanwezigheid van bepaalde dieren voorkomen, door de oorzaken van die aanwezigheid weg te nemen. Een voorbeeld is het schoon houden van een (openbare) ruimte om te zorgen dat deze geen aantrekkelijk leefgebied vormt voor muizen of ratten.

RUD Utrecht Regionale Uitvoeringsdienst Utrecht.

Signalenkaart Hulpmiddel van de Dierenbescherming om signalen van dierenmishandeling of -verwaarlozing te kunnen herkennen. [Download: Signalenkaart 2019 van dierenbescherming.nl \(PDF\)](#)

Soorteigen gedrag dit zijn de natuurlijke gedragsbehoeften van een dier. Het gaat dan om het gedrag dat een dier in een natuurlijke context zou vertonen als het niet werd verstoord. Dieren hebben verschillende behoeften om bepaalde gedragingen te kunnen vertonen, bijvoorbeeld om een nest voor zichzelf te kunnen maken. In de Wet Dieren is bepaald dat dieren in hun natuurlijke gedrag niet beperkt mogen worden voor zover dat redelijkerwijs kan worden verlangd.

SMP Soortenmanagementplan. Zie ook 'wetten en beleidsstukken.'

Vijf internationaal gedragen vrijheden voor dierenwelzijn De Britse Farm Animal Welfare Council heeft in 1993 vijf voorwaarden uitgewerkt waarmee het welzijn van dieren kan worden getoetst. Het gaat er bij deze

vrijheden om dat dieren vrij zijn van 1) honger en dorst; 2) ongemak; 3) pijn, verwonding en ziekte; 4) angst en stress; en 5) vrij zijn om normaal gedrag te vertonen. Zie: [vijf vrijheden op dierenwelzijnsweb.nl](#)

Vrij levende dieren Deze dieren leven dicht bij mensen en worden daarom in hun leefgebied en voedselvoorziening direct geraakt door onze beslissingen. Het gaat dan bijvoorbeeld om duiven, mussen, dassen of ganzen. Ons contact met hen is anders dan met huisdieren, die volledig afhankelijk zijn van mensen. Maar het is ook anders dan met wilde dieren, die volledig onafhankelijk van mensen hun leven leiden. We noemen deze dieren daarom 'vrij levend,' in plaats van 'wild.'

Wolvenmeldpunt van de Zoogdiervereniging Zie: [wolvenmeldpunt op zoogdierenvereniging.nl](#)

Zoönosen Dit zijn ziektes die kunnen overspringen van dieren op mensen. Voorbeelden zijn COVID-19 of Q-koorts.

Zorgplicht In de Omgevingswet, waarin de Wet Natuurbescherming per 1 januari 2024 is opgenomen, is bepaald dat iedereen (en dus ook gemeentes) een zorgplicht heeft voor in het wild levende dieren en hun leefomgeving. Dat betekent dat handelingen die schadelijk zijn voor dieren of hun leefomgeving niet zijn toegestaan. Ook in de Wet Dieren wordt per 1 juli 2024 een algemene zorgplicht verankerd. Deze zorgplicht houdt in dat iedereen (dus ook de gemeente) die weet of kan vermoeden dat door zijn handelen nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt aan Natura2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en in het wild levende dieren en planten in hun directe leefomgeving:

1. dergelijke handelingen achterwege laat;
2. indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of;
3. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.

WETTEN EN BELEIDSSTUKKEN

Besluit Diergeneeskundigen Zie [Besluit Diergeneeskundigen op wetten.overheid.nl](https://wetten.overheid.nl/Besluit-Diergeneeskundigen)

Besluit Houders van Dieren Zie [Besluit Houders van Dieren op wetten.overheid.nl](https://wetten.overheid.nl/Besluit-Houders-van-Dieren)

Coalitieakkoord 2022-2026 Download: [Coalitieakkoord Amersfoort 2022-2026 op amersfoort.nl](https://amersfoort.nl/coalitieakkoord-2022-2026)

Convenant Duurzame Woningbouw provincie Utrecht Zie [Convenant Duurzame Woningbouw Provincie Utrecht op toekomstbestendigbouwen.nl](https://toekomstbestendigbouwen.nl/convenant-duurzame-woningbouw-provincie-utrecht)

Deelomgevingsprogramma Biodiversiteit onderdeel van Omgevingsprogramma Groen-Blauw 2040

Deelomgevingsprogramma Geluid, lucht en externe veiligheid (in ontwikkeling)

Deskundigenberaad Zoönosen adviesbrief Zie [Deskundigenberaad Zoönosen adviesbrief op rijksoverheid.nl](https://rijksoverheid.nl/deskundigenberaad-zoönosen-adviesbrief)

Groencompensatiebeleid Zie [Groencompensatiebeleid op hetgroenehuisamersfoort.nl](https://hetgroenehuisamersfoort.nl/groencompensatiebeleid)

Interprovinciaal Wolvenplan Download [provinciaal wolvenplan op bij12.nl](https://bij12.nl/provinciaal-wolvenplan)

Leidraad duurzaam aanbesteden in de grond-, weg- en wegenbouw (in ontwikkeling)

Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (in ontwikkeling)

Omgevingsvisie Zie [Omgevingsvisie op amersfoort.nl](https://amersfoort.nl/omgevingsvisie)

Omgevingswet Zie [Omgevingswet op rijksoverheid.nl](https://rijksoverheid.nl/omgevingswet)

Omgevingsprogramma Groen-Blauw 2040 Download [Omgevingsprogramma Groen-Blauw 2040 op amersfoort.notubiz.nl](https://amersfoort.nl/omgevingsprogramma-groen-blauw-2040)

Soortenmanagementplan Zie [soortenmanagementplan op hetgroenehuisamersfoort.nl](https://hetgroenehuisamersfoort.nl/soortenmanagementplan)

Visserijwet 1963 Zie [Visserijwet op wetten.overheid.nl](https://wetten.overheid.nl/visserijwet-1963)

Wet Dieren Zie [Wet Dieren op wetten.overheid.nl](https://wetten.overheid.nl/wet-dieren)

Wet Natuurbescherming Zie [Wet Natuurbescherming op wetten.overheid.nl](https://wetten.overheid.nl/wet-natuurbescherming) (per 1 januari 2024 opgenomen in de Omgevingswet)

Uitvoeringsagenda deelomgevingsprogramma Dierenwelzijn

Juni 2024

In deze uitvoeringsagenda staat beschreven welke doelen en projecten er voortkomen uit de actiepunten in deze dierenwelzijnsnota. Ook wordt hierbij een planning gegeven wanneer deze projecten worden uitgevoerd. Dit is de gewenste planning, die afhankelijk is van de beschikbare capaciteit op dierenwelzijn. Jaarlijks wordt er een update van de uitvoeringsagenda gegeven waarin de stand van zaken op het gebied van dierenwelzijn wordt besproken.

Doel	Acties	Planning
1. Voorlichting en informatievoorziening over dierenwelzijn voor inwoners	1.1 opzetten en bijhouden van ICT activiteiten/websitepagina's/communicatie	doorlopend
	1.2 Waar dat relevant is verwijzen we als gemeente naar platforms die uitgebreide informatie geven over goede zorg voor huisdieren, zoals het LICG en de Dierenbescherming. Op deze manier wijzen we mensen op de grote verantwoordelijkheid die het houden van huisdieren met zich meebrengt.	doorlopend
	1.3 De signalerende functie van de hondenbelasting-controleurs wordt gebruikt om vroegtijdige signalen van dierenmishandeling op te vangen en bij de relevante instanties in beeld te krijgen.	doorlopend
	1.4 Op gemeentelijke webpagina's communiceren we duidelijk over de voorzieningen voor Amersfoorters die in de knel komen met de zorg voor hun huisdier(en) zoals de regeling bijdrage in dierenartskosten en de Dierenvoedselbank.	Doorlopend
	1.5 Ook de komende jaren zetten we in op het stimuleren van het opruimen van hondenpoep door middel van communicatie en gedragsverandering/positieve gedragsinterventies in samenwerking met het Gedragsteam.	doorlopend
	1.6 We stellen informatie beschikbaar op de website over vragen rondom dieren en wanneer zij hulp nodig hebben. Bij specifieke thema's die spelen in de stad, zoals wanneer jonge vogels die het nest verlaten, ondersteunen we adviezen van dierenwelzijnsorganisaties hierover aan bewoners.	doorlopend
	1.7 We willen bewoners informeren over de dieren die leven in Amersfoort en onze menselijke impact op hun leefomgevingen. Dat doen we op verschillende manieren. Specifiek zullen we inzetten op bewustwording over de nadelige invloed van de huiskat op vogels.	doorlopend
	1.8 We stellen duidelijke informatie beschikbaar over dier- en natuurinclusief bouwen en de wet- en regelgeving hierover.	doorlopend
	1.9 Inwoners die contact opnemen met de gemeente over wolven verwijzen we door naar het Wolvenmeldpunt van de Zoogdiervereniging.	doorlopend

2. De voorzieningen voor huisdieren in Amersfoort toekomstbestendig houden, ook met de verwachte groei van de stad	2.1 In kaart brengen waar de uitdagingen en kansen liggen voor het uitbreiden van hondenloopgebieden en -speelplekken in de stad	2025-2026
	2.2 Voortzetting en evaluatie 'Bijdrage dierenartskosten voor minima'	doorlopend
3. voorkomen en goed afhandelen van bijtincidenten	3.1 Opstellen van een bijtprotocol waarin aandacht wordt besteed aan preventieve maatregelen om incidenten te voorkomen	2024
4. Ruimtelijke inrichting van de stad diervriendelijker maken en incidenten voorkomen	4.1 Opstellen actieplan kleine ecoknelpunten samen met partners in de stad, zoals de Dierenambulance en dierenwerkgroepen. Uitvoering geven aan het oplossen van deze knelpunten	2023-2024
	4.2 Doelsoortenonderzoek naar kenmerkende diersoorten voor Amersfoort (de Amersfoortse 33), waarbij inzichtelijk wordt gemaakt hoe we rekening kunnen houden met deze dieren in de openbare ruimte	2023-2024
	4.3 Hanteren van ecologische werkprotocollen en gedragscodes om rekening te houden met dieren en hun leefomgeving.	doorlopend
	4.4 Opstellen kanskaart ecologie/dierenwelzijn	2023-2024
	4.5 In het verlichtingsbeleid houden we waar mogelijk ook rekening met dieren en hun belangen bij licht en donkerte.	doorlopend
	4.6 We wijzen initiatiefnemers op hun wettelijke verplichtingen ten aanzien van dieren en moedigen dier- en natuurinclusief (ver)bouwen zo veel mogelijk aan.	doorlopend
5. gemeentelijke rol pakken bij de bestrijding en het voorkomen van zoönosen	5.1 Ontwikkelen van webpagina over vogelgriep met informatie voor inwoners over dit onderwerp	2023-2024
	5.2 Ontwikkelen van vogelgriep-protocollen in samenwerking met het Waterschap en de Dierenambulance	2023-2024

	5.3 Actieve monitoring van de situatie rondom vogelgriep en meldingen in de stad	doorlopend
6. Stimuleren van dierenwelzijn bij partners in de stad	6.1 Analyse van de aanbevelingen in het Kinderboerderijenbesluit in samenwerking met de kinderboerderijen in Amersfoort.	2024
	6.2 In kaart brengen wat er voor nodig is om het Kinderboerderijenbesluit te implementeren op Amersfoortse kinderboerderijen en daar samen met de boerderijen uitvoering aan geven.	2024-2026
	6.3 Onderzoeken hoe de verkoop van levende dieren op markten verboden kan worden.	2025-2026
	6.4 In kaart brengen van de noodzaak en mogelijkheden om als gemeente bij te dragen aan het bevorderen van schuilmogelijkheden voor dieren in de wei	2024
	6.5 Opstellen toetsingskader evenementen met dieren ism Evenementen	2023-2024
7. Tegengaan van verdere uitbreiding veehouderijen en slachterijen in Amersfoort	7.1 Actieplan maken om verdere uitbreidingen van veehouderijen en slachterijen te voorkomen	2025
	7.2 Uitvoering geven aan dit actieplan	2025-2026
8. Dierenwelzijn borgen in de gemeentelijke organisatie	8.1 Samen met Circulaire Economie dierenwelzijn een plek geven in het MVOI actieplan	2023-2024
	8.2 Ontwikkelen van afwegingskader dierenwelzijn voor de Leidraad duurzaam aanbesteden in de GWW	2023-2024
	8.3 Instrumentele inzet van dieren door de gemeente in kaart brengen en expliciete belangenafweging maken volgens het afwegingskader dierenwelzijn	2025
	8.4 Stimuleren van plantaardige voeding binnen de gemeentelijke organisatie door middel van voorlichting en communicatie	doorlopend
9. Bij ervaren overlast door dieren worden diervriendelijke oplossingen gezocht en worden dieren in principe niet gedood	9.1 Opstellen van actieplan preventie ervaren overlast (ratten, muizen, mollen) in plaats van dodelijke bestrijding	2023-2024

	9.2 Opstellen van een Actieplan Ganzen waarbij de nut, noodzaak en alternatieven voor ganzennestbeheer tegen het licht worden gehouden.	2024
	9.3 We zetten in op het aantrekken van natuurlijke vijanden van de eikenprocessierups en het versterken van de biodiversiteit om bij te dragen aan het herstellen van het natuurlijke evenwicht	doorlopend
	9.4 Nieuwe uitdagingen op het gebied van ervaren overlast van dieren worden aangepakt met behulp van de uitgangspunten geformuleerd in 6.6	doorlopend
10. Geen jacht toestaan op gronden van de gemeente en ontmoedigen elders in de stad	10.1 Onderzoeken en in kaart brengen hoe jacht op gronden van de gemeente en elders kan worden ontmoedigd, inclusief complexe beheer-situaties	2025-2026
11. Stimuleren van diervriendelijkere visserij in Amersfoort	11.1 Vastleggen van dierenwelzijns-afspraken in huurcontract viswateren met de Hengelsportvereniging Amersfoort	2023-2024
	11.2 Niet uitbreiden gebieden waar gevist mag worden in Amersfoort.	doorlopend
	11.3 Bij voorlichting over de hengelsport wordt er nadruk gelegd op het dierenleed dat dit veroorzaakt.	doorlopend
12. Hulp bieden aan dieren in nood	12.1 Voortzetten van de invulling van de wettelijke verplichting dierennoodhulp en -opvang in het lopende contract met DBCA.	doorlopend
	12.2 In kaart brengen welke procedures er zijn voor het aanpakken van dierenmishandeling en welke aanvullende training er nodig en wenselijk is voor de BOA's op het gebied van dierenwelzijn.	2024
	12.3 In kaart brengen welke middelen en mogelijkheden er zijn voor de opvang van sociale dieren/afstandsdieren en opstellen van een actieplan hiervoor.	2024-2025
	12.4 Opzetten van een dierennoodhulpfonds.	2025
13. Als organisatie blijven doorvragen, doorleren en doorontwikkelen op het gebied van dierenwelzijn	13.1 Actief deelnemen aan samenwerkingsverbanden waarin kennis wordt gedeeld, zoals DierVizier.	doorlopend

	13.2 Investeren in onderzoek en het verzamelen van gegevens over dieren en dierenwelzijn in Amersfoort	doorlopend
	13.3 Raadplegen van dierenwelzijnsorganisaties bij vraagstukken rondom dierenwelzijn waar nodig	doorlopend